ARAYIŞ

1 AĞUSTOS 1981. SAYI 24. HAFTALIK DERGİ. 30 TL.

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

BESLENME BUNALIMI

13 ve 14'üncü sayınızda, "Süt Endüstrisi Kurumu'nun Süt Alımlarına İlişkin Fiyat Politikası" ile, "Enerji ve Temel Mal Yerine İstem Üretiliyor" adlı yazılarınızı okudum. Yakın çevremde ve kırsal kesimde bazı sıkıntıların olduğunu dinledim, gözledim.

Bunlardan sonra düşündüm ki acaba 24 Ocak kararları üretken sektörü değil de, tüketici sektörü mü geliştirmektedir? Enflasyon resmi rakamlarla yüzde 100 üzerinde olduğu halde, Turgut Özal bu oranın yüzde 40 olduğunu söylüyor. Bilemiyoruz hangisi doğru?

Bir de gerçek olan çevre halkının durumu ve geleceği var. Sütün alımını 26 liradan 19 liraya düşürmek besiciliği geliştiren politika mı? Bu tüccarın alımındaki fiyatı etkiledi. Şimdi çevrede 22,5 liradan alınan süt tüccarın nazlanmasına ve besicilerin parasını dahi ödememeye yol açtı. Böyle uygulama ile tarımsal üretimde verim artışı sağlanabilir mi? Şimdi verilen süt parası ile ineğin yemini karşılamak bile mümkündeğil. Bu nedenle ineklerini satışa çıkaran köylüler var. Bir kaç sene sonra bu süt politikası ile Türkiye'nin süt ve beslenme bunalımı ile karşılaşması doğaldır.

Arayış'a başarılar.

Barış DOĞAN
ÇANAKKALE

ARAYIŞ'IN NOTU

Süt Endüstrisi Kurumu, politikasını değiştererek, sütü yeniden 26 liradan almaya başladı. Konu ARAYIŞ'ın 19'uncu sayısında "OLAYLARIN YORUMU" bölümünde geniş ölçüde yer almıştı.

ARAYIŞ'IN TARİHSEL İŞLEVİ

Ülkemizin içinde bulunduğu şu koşullarda, halkımızın Demokrasi özleminin bayrağı olan Arayış ın yayınını sürdürmesi ve güçlenmesi en büyük sevincimizdir. Özgürlük, demokrasi ve eşitlik düşüncesinin bir simgesi olan dergimizi, kendi köyümde de, komşu köylerde de halka okuyorum. Anlatıyorum. Okur sayınızın trajınızın çok üzerinde olduğunu sevinçle söyliyebilirim. Ama bilinmeli ki; Arayış'ın tarihsel işlevi, satışını yükseltebilmesinden ve mali sorunlarını çözebilmesinden çok daha önemlidir.

Saygılarımla

Umut DENİZ
SAMSUN

BULMACA NİYE YOK

Bizlerin gereksinimi olan böyle bir dergiyi çıkardığınız için sizlere teşekkür ediyorum. İlk sayısından itibaren okuduğum arayış bir boşluğu doldurdu. Çünkü daha önce sosyal, ekonomik, kültürel konulara değinen bir dergi yoktu.

Önerilerim şunlar; Öztürkçe kullanmaya daha fazla özen göstermeniz, bu konuda TDK'nun yaptığı çalışmaları bizlere ayrıntılarıyla duyurmanız, ikincisi ise bulmaca. İlk sayılarda normal ve düzenli yayınlanıyordu. Şimdi yok.

Ali BÜYÜKER
Erzin - ADANA

ARAYIŞ'IN NOTU:

ARAYIŞ anlaşılır bir dille yayın yaşamını sürdürmeye ve bu arada olduğunca öztürkçe sözcükleri kullanmaya özen gösteriyor. Öte yandan Türk Dil Kurumu çalışmalarına ilişkin yazılar da ARAYIŞ'da dergicilik anlayışı doğrultusunda yayınlanıyor. ARAYIŞ'ın geçmiş sayılarında açıklanan nedenlerle yapılan matbaa değişikliği sonucu teknik zorunluluklarla sayfa adedi azaltılmıştı. Bulmaca yayınlayamayışımızın nedeni, tüm sayfalarımızda bulmacadan daha önemli olduğunu sandığımız konulara yer vermeyi amaçlayışımız. İleride 48 sayfaya dönebilirsek konu yeniden gündeme gelecek.

YÖK ÜZERİNE

Derginizi ilk sayısından itibaren takip eden bir öğrenci gencim. Sorunların üzerine giden ve onlara çözüm yolu göstermenizden güç alarak öğrencileri temelden ilgilendiren Üniversiteler yasa tasarısı üzerinde görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Yeni yasa ile kurulan Yüksek öğrenim Kurumu'nun (YÖK) yapısına bakıldığında, ileride, siyasi iktidarların etkinlik kurabileceği, yüksek okul gençliğini kendi çıkarları için kulanabileceği akla gelmektedir.

Rotasyon uygulaması konusunda özellikle Tıp mensuplarını çok yakından ilgilendiren konu Anadolu'daki Üniversitelerin alt yapılarının yeterli olmadığıdır.

Öğrenciler açısından çok önem taşıyan bir konu da, öğrenimin paralı olacağıdır.

Şöyle küçük bir harcama listesi verebilirim. Taşradan gelen bir öğrencinin "bilimsel verilere dayalı olmayan" sabah kahvaltısı 50 TL, öğle yemeği 20 TL (İ.Ü. Turan Emeksiz Lokantası yemek fiyatı), akşam yemeği kurufasulye pilav 80 TL, Toplam asgari 150 TL. Bu ayda 4.500 TL. demektir. 3 ayda öğrenciye verilen burs 4.500 TL'dir. Barınma, eğlenme, giyinme, kitap parasını hesaba katmaya dilim ve elim varmıyor. Düşünün bir de öğrenim paralı olacakmış. Yorumunu ilgililere bırakıyorum.

Yazın hayatınızda başarılar dilerim.

Ahmet MUSLU

AKŞAM OKULLARI KAPATILMAMALIDIR

Basında yer alan "akşam okulları kaldırıldı" başlıklı haberler biz gündüzleri çalışıp, ancak akşamları okuyabilen öğrencileri üzdü.

Yoksul ve okuma olanağı en az olan bizler en ağır işlerde çalışarak yaşamımızı sürdürüyoruz. Tek okuma olanağımız gece okullarıdır. Bu okulların kapatılması bizlerin okulları terketmesine yol açacaktır.

"Okuma seferberliği"nin açıldığı bir dönemde ve temel eğitim zorunluluğunun anayasada yer aldığı bir ülkede, gece okullarının kapatılması en azından düşündürücüdür.

Okulların kapatılması yerine akşam okullarının daha verimli hale getirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekir.

Akşam okulları bizim durumumuzdakiler için geleceğe umutla baktığımız okullardır.

A. BİRTEKİN
ADANA

KONYA, KARAPINAR SALUR KÖYÜ MUHTARI SAYI HÜSEYİN OKUMUŞER VE SAMSUN'DAN SAYIN M. BEKTAŞ: Mektuplarınızda değinilen konuda ARAYIŞ'da değişik yazılar yayınlandığından mektubunuza yer veremedik özür dileriz.

İSTANBUL'DAN SAYIN AHMET DOĞU: Dünya silah dengesi ve silahlanma yarışına ilişkin isteminiz güncel olayların akımı içinde ele alınarak yanıtlanmaya çalışılacaktır. Saygılarımızla.

YAZARSAK YAYINLAR MISINIZ

Derginizi severek okuyor, yakınlarıma, arkadaşlarıma kıvançla okutuyorum. Derginiz güncel sorunlara değindiği gibi toplumsal sorunlara da değiniyor. Bu beni daha çok sevindiriyor.

Bu sene ortaokulu bitirmiş ondört yaşında bir öğrenciyim. Derginizin gelişmesine katkıda bulunmak istiyorum. Acaba bir okullar köşesi veya daha çok küçüklerin sorunlarına değinen bir köşe yapılamaz mı? Eğer cevabınız olumlu ise ben küçük hikaye ve fıkralarımın yanısıra şiirlerimle de katkıda bulunmak istiyorum. En iyi dileklerimle.

Süleyman KUŞ
ADANA

ARAYIŞ'IN NOTU

Kardeşimize teşekkür ederiz. Önerisiniz, 1981-1982 Ders yılı için yazı kuruluşumuza götürülecektir.

ÜRETİCİLERİN SORUNU

Tahıl üreticisi desteklenmelidir. Tarımda girdi fiyatları artarken, akaryakıt gübre tarım ilaçları yurt çapında yükselirken buğday fiyatlarının artırılmaması doğru değildir. Buğday fiyatlarını artırmamak enflasyonu durdurmaz ama, tahıl üreticisini çok zor durumda bırakır.

Ticaret Bakanı'nın bu konuda İzmir'de yaptığı konuşma bütün köylüleri hayal kırıklığına uğrattı. İyi bir tarım politikası ile tahıl üreticisinin desteklenmesi dileğimizdir.

Hasan ÖZTÜRK
Osman Köy-AFYON

ARAYIŞ'A ÖNERİ

İnsan, gerçeği doğruyu, kardeşliği ilmi, dostluğu, kısacası insanı insan yapan değerleri aramaktadır. Basından istenen ise olayların gerçek akışının verilmesi ve yorumların objektif olmasıdır. Arayış gördüğüm kadar bunu bugüne kadar çok iyi yapabilen bir dergidir. Bu anlayışla Arayış'ı bizim, hepimizin dergisi olarak kabul ettiğimden önerilerimi ileteceğim.

Dergide felsefeye daha fazla ağırlık verilirse, eğitici olma özelliği de artacaktır. Bu sağlanmalıdır. Ayrıca genç yazarlara bölüm ayrılmalıdır. Gönlünde yazmak yatanlara yardımcı olmalısınız.

Başarılar, selamlar.

ALİ GÖKYILDIRIM
Tuhan Köyü-KAYSERİ

ARAYIŞ
HAFTALIK DERGİ

Yazı İşleri Müdürü
O. NAHİT DURU

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına İMTİYAZ SAHİBİ
MEHMET ERDÜL

ADRES:
Reşit Galip Caddesi no. 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
Posta Kutusu: 75
Küçükesat/ANKARA
TELEFON:
28 44 74 26 00 56

PİKAJ ve MONTAJ:
ARAYIŞ Teknik Servisi
DİZGİ: ENLEM 80 18 60 71
BASILDIĞI YER: EM--AŞ
Emek Basın Yayın Reklâmcılık A.Ş.

ESKİ SAYILAR İÇİN 60 TL. POSTA PULU GÖNDERİLMELİDİR.

Sayı: 24 FİATI: 30. TL.
1 Ağustos 1981

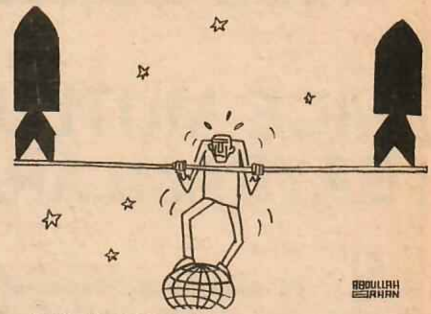
ABONE KOŞULLARI
YURTİÇİ:
Yıllık 1.500 TL. Altı aylık 750 TL. Üç aylık 375 TL.
YURTDIŞI:

Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S. Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

● Abone bedelinin PTT ile; ya da, 'Ziraat Bankası, Gaziosmanpaşa Ankara" Şubesi 1200 numaralı hesabım'za ' yatırılarak, abone fişi ile birlikte banka dekontunun, veya PTT makbuzunun 'PK–75 Küçükesat/Ankara' Adresine gönderilmesi rica olunur.

DERGİNİN İÇİNDEN

SOSYAL SORUNLAR: Toplu Konut Yasası neler getirecek.

DIŞ SORUNLAR Yumaşama çalışmalarına ara verildi

SANAT: Hergün yeni galeriler açılıyor.

ELEKTRİK: Köyler karanlığı ne zaman yırtacak?

YAZI İŞLERİ'nden

NİCE MUTLU BAYRAMLARA

SAYIN okurlarımız, bugün BAYRAM.. ARAYIŞ çalışanları olarak tüm ARAYIŞ OKURLARI'nın bayramını en içten dileklerimizle kutluyor ve hepinize "NİCE MUTLU BAYRAMLARA, BİRLİKTE" diyoruz.

Kardeşlik, dostluk, barış ayı RAMAZAN'dan, barışın simgesi bir bayrama ulaştık. Kimimizin Şeker Bayramı, kimimizin de Ramazan Bayramı olarak adlandırdığı bugünde, varsın şeker pahalı olsun, kahve piyasada bulunmasın, birçok mal alamayacağımız düzeyde pahalanmış olsun; yine de mutlu olmaya, geleceğe umutlu bakmaya çalışalım hep birlikte..

Dargınsak barışalım, buruksak kaynaşalım birbirimizle., Bayramın anlamı, en yüce anlamı da bu galiba..

* * *

Sayın okurlarımız, geçtiğimiz hafta, basından öğrenebildiğimiz kadarıyla, Basın Savcısı ARAYIŞ'ın toplatılmasını istemiş, ancak önce Ankara 7'nci Sulh Ceza Mahkemesi sonra da bir üst mahkeme olan Ankara 7'nci Asliye Ceza Mahkemesi, Savcının istemini reddetmiştir.

Yine öğrenebildiğmiz kadarıyla, Basın Savcısı Türk Ceza Yasası'nın 312'nci Maddesi kapsamında suç görmüş dergimizde. TCK'nın 312'nci maddesi aynen şöyle:

"Kanunun cürüm saydığı bir fiili açıkca öven veya iyi gördüğünü söyleyen veya halkı kanuna itaatsizliğe veyahut cemiyetin muhtelif sınıflarını umumun emniyeti için tehlikeli bir tarzda kin ve adavete tahrik eyleyen kimse üç aydan bir seneye kadar hapis ve 50 liradan 500 liraya kadar ağır para cezasına mahkum olur.

Yukarıdaki fıkrada yazılı suçları neşir yolu ile işleyenlere verilecek ceza bir misli artırılır."

* * *

Değerli okurlarımız, ARAYIŞ sizlerin desteği ile Türkiye'nin en fazla okunan düşün dergisi netilğini sürdürüyor.

Bu da Türk halkının barışa ve özgürlüğe verdiği değeri kanıtlaması açısından çok önemli...

Hepinizin bildiği gibi, ARAYIŞ ilk sayısından bu yana, **"KAVGA DEĞİL, BARIŞ"** sloganı ile yayın yaşamını sürdürüyor. Eleştirilerini yaparken, yıkıcı değil yapıcı olmaya özen gösteriyor. İyi, kötü, çirkin ve güzeli birbirinden ayırarak sizlere sunmaya çalışıyor.

Bu yolda, ödün vermeden yayın yaşamını sürdürmek için her türlü çabayı gösteriyor.

* * *

Geçen sayılarımızda da yazdığımız gibi, ARAYIŞ'ın hiçbir yan geliri yok. ARAYIŞ'ın tek gücü okurları.

Tüm girdi fiyatları artarken, derginin fiyatını değiştirmeden sizlere sunmanın yollarını arayıp bulmaya özen gösteriyor.

* * *

ARAYIŞ, bu sayısı ile ikinci cildini de tamamlamış oluyor.

Tam 24 sayı sizlerle birlikte olduk, bundan böyle de sizlerle birlikte olmak için her çabayı göstereceğiz.

24 hafta bir insan ömrü için çok kısa, ancak bir dergi için hayli uzun bir süre... Özellikle, desteğinizle yaşamak zorunda olan bir dergi için uzun bir süre sayılabilir 24 sayı...

* * *

Sayın okurlarımız, nice 24 sayılarda, nice mutlu bayramlarda buluşabilmek, birlikte olabilmek umut ve dileğiyle bayramınızı kutluyorum.

ARAYIŞ çalışanları olarak mutluluklar ve esenlikler diliyoruz.

Saygılarımızla...

BİRAZ BURUKLUK, AMA İYİMSERLİK...

ARAYIŞ

ÜNLÜ bir şair *"bayramlar bizim yaşamımızdaki tek hovardalığımızdır"* diyor. ve hemen ardından ekliyor: *"Kutlama bir moladır. Zaman durdurulur sanki ve ortadan silinir. Zamanın ölümünü kutlayan törenler, aynı zamanda, onun yeniden doğuşunu da gösterir".*

*
* *

Bayramlar toplumların soluklanma günleridir. Bir tür görünmez sözleşme, anlaşma, zamanı durdurur ve bir an için de olsa günlük yaşamın zolukları dışına çıkarır insanı. Fiyat artışları, çocukların okuma sorunları, okulu bitiren genç insanın iş bulma sıkıntıları, gelecek kaygıları belleğin arka odalarına itilir ve yaşamın gerçek anlamı pırı pırıl bir güneş gibi ortaya çıkar. Yalnız bireyler değil, toplumlar da dinlenir bu özel günlerde.

Bayram toplumlar için bir yatırımdır. Ama bu öyle klasik ekonomi çerçevesindeki türden bir yatırım değildir. Bu yatırımdan alınacak verim, günlük ekonomik işlerdeki gibi tartıya, ölçüye gelmez. İstenen ve beklenen şey, güç, yaşam ve sağlıktır. Yani insanın kendi kendini yeniden üretmesidir bir anlamda.

Bayram kökeni gereği, kutsal bir olaydır. Onu yaşamımızın öteki günlerinden, yani sıradanlıtan ayıran bir özelliği, günlük yaşam değerleriyle çatışan, bir mantığı vardır. Coşkuyla büyülenmiş bir ortamda yaşanılır bayram. Onun yeri sevinçle süslenmiş bir mekandır. Davranışlarımız yeni anlamlar kazanır, yeni sorumluluklar yükleniriz. Şairin dediği gibi, *"zamanı unutur, us katındaki ağır yüklerimizi bir köşeye atarız".*

Değişen, dünya, toplumsal yapılar bayramların da anlamını ve kutlanma biçimlerini değiştirmiştir kuşkusuz. Aile büyüklerinin yanında toparlanılarak geçirilen bayramların yerini büyük kentlerde yavaş yavaş "tatil" kavramı almağa başlaıştır. Günlük yaşamın birbiri ardına gelen dalgalarıyla, yılın bir çok günü boğuşmak zorunda kalan insan, artık bayramda bir tür "kaçma" işlevi aramağa yönelmektedir.

Ama tüm bu sosyolojik gelişmelere karşın bayramın değişmeyen bir yanı da kalmadı mı? Kaldı elbette. O kutsal günlerde yine büyükler anılacak, aranacak ve yine dargınlıklar bir kenara bırakılarak toplumsal barışın yolları aranacaktır. Bayramlar ancak böyle çağın gereklerine uyum sağlayarak işlevlerini yerine getirecektir.

Toplumsal değişmenin getirdiği zorunluklar bayramların, kutlama biçimlerini de değiştiriyor. Bu değişmeyi zaman zaman içimiz burkularak da izliyoruz. Eski bayramlardaki coşkunun yavaş yavaş kapitalizmin zorunlu kıldığı akılcı bir tatil kavramına teslim olmasını, içimizde burukluk bırakan bir özlemle izliyoruz. Eski günlerin coşkulu kutlamalarını hala belleklerinde taşıyan yaşlılarımız ise, belki de ellerinden bir şey gelmemenin verdiği bir hüznü yaşıyorlar.

Ahmet Hamdi Tanpınar yitip giden bu bayramların hüznünü şöyle dile getiriyordu:

> *"Dolaplarıyla, atlı karıncalarıyla gümüş kırbaçlı çerkes eğerli pırıl pırıl atlarıyla, bin türlü süprizleriyle bayram yerleri şehre gündelik hayatından çok başka, çok renkli bir görünüş verirdi. Çocuk bu günlerin tek hakimiydi*

*
* *

Ama yaşam bu.. Onun geriye döndürülemeyen tekerlekleri dönüp gidiyor. Toplumlarda bir zamanların hiç değişmeyecekmiş gibi yerleşen kurumlarını tekerlekleri altına alarak bir kenara fırlatıyor, ya da kendine uyduruyor.

Toplumsal yaşamın, gelişmenin kuralı yitip

giden coşkulukutlamaların bıraktığı hüznü iyimserliğe çevirebilmektir. İşlevleri değişse de bayramlar yine bayram kalacaktır. Asıl önemli olan kutlamanın biçimi değil, bu kutlama dolayısıyla yapılması gereken işlerin yerine getirilmesidir.

Bayram her şeyden önce kırgınlıkların, düşmanlıkların, anlaşamamazlıkların bir kenara bırakılıp serinkanlı düşünmek için elverişli bir psikolojik ortam hazırlar bizlere. Hoşgörüsüzlük, bayram Devletinin sınırlarından içeriye adımını atamaz. Çünkü öpülen eller, ziyaret edilen büyükler ve komşular sonsuz bir toplumsal iletişim kapılarını açar insanlara. İnsanlar orada, arada başka hiçbir aracı ve önyargı olmaksızın birbirleriyle karşı karşıyadır. Görüş ayrılıkları ise bu iletişim ağı içinde, toplumsal yaşamın tuzu, biberi olurlar Bayramın mis gibi kokan bu baharatıdır ki, toplumsal yaşamı daha anlamlı, daha güzel hale getirir.

Bayramın en büyük işlevlerinden birisi bireylere toplam halinde yaşadıklarını, kendi mutluluklarının ancak toplumun tüm öteki üyelerinin mutluluğu ile gerçek bir anlam kazanacağını öğretmesidir.

İslam Dinin bayramlar dolayısıyla getirdiği, fitre, zekat, kurban etinin dağıtımı gibi görevler toplumun üyelerine bu gerçeği anımsatmanın birer aracıdır. Bu coşku içinde *"ben"* duygusu yerini *"biz"* duygusuna bırakır, mutluluk kollektif bir olgu haline gelir.

Toplumsal yaşam üzerine düşünmek yalnızca toplumun öteki üyeblrine tek tek yardım etme duygusuyla ilgili değildir kuşkusuz. İçinde yaşanılan toplumun geleceği, mutluluğu ve sorunları üzerinde de anlaşma yollarının araştırılmasıdır.

Çağdaş insan yalnızca kendisi ve yakın çevresinden sorumlu değildir. Yaşadığı toplumun sorunları üzerinde düşünmek, bu sorunların çözüm yollarını araştırmak ve bunların çözümüne katkıda bulunmağa talip olmakla da görevlidir bu insan.

Böyle bir duygudur ki, katılma ve temsile dayalı demokrasi denilen yönetim biçimini ortaya çıkarmıştır.

Ama bu sorunların çözümüne talip olmak öteki insanların ve görüşlerin varlığını da kabul etmekten geçer. Bunun yolu kavga, savaş değil barış ve uzlaşmadır. İşte bu temel üzerinde bir anlaşma, bize artık gerilerde ve anılarda kalan coşkulu, büyülü ve renkli bayramların yitip giden güzelliğini, bunun bıraktığı burukluğu unutturabilir.

Çünkü böyle yüceltilmiş bir işlevle bayram her zaman bayram olarak kalacak, insanlığın ilk dönemlerinden beri yüklendiği toplumsal işlevini sürdürebilecektir.

Bayramda toplum kendisiyle buluşur, birleşir.

Bireylerse baştaki o özgürlüklerine dönerler.

Havası, anlamı, özelliği, dini ne olursa olsun bayram koşulsuz bir katılmadır. Ailemize, arkadaşlık gruplarımıza, yaşadığımız köye, kente, ama herşeyden öte içinde yaşadığımız ve ancak onunla varolabildiğimiz topluma katılmamızdır.

Geleceği kurarken, dünün acılarını ve sıkıntılamı bir kez daha anımsayalım. Bu toplumsal soluklanma anımızda bir an için zamanı durdurup gerilere, çocukluk günlerimize dönelim, bayram yerlerinin atlı karıncalarının, dönme dolaplarının, küçük çadırlar içindeki sihirbazların yüreğimizi ağzımıza getiren o sisli dünyalarına girelim. Yıpranmış bir akordiyonla çaldığı, eski bir melodi ile çevresine topladığı çocuklara, gökkuşağının yedi renginden süzülen macun şekerini satan satıcıların seslenişlerine kulak verelim. Belki günlük yaşamın soğuk gerçeği sert bir yumrukla bizi kendimize getirecektir. Ama olsun varsın... Yaşam yalnızca savaşımdan, acılardan, sıkıntılardan yoğrulmuş bir süreç değil. Zaman zaman durup, soluklanıp kendi kendimize düşünmeğe, çocukluğumuzun o saf güzelliğine dönüp, bir an için de olsa, o büyülü dünyada yaşamak da hakkımız.

Ne mutludur ki, bayramlarımız var ve hep varolacak. Daha güzel bayramlarımız da olacak.

Birlikte, el ele, insanlık onuruna yaraşan gökkuşağının yedi rengine bulanmış macun şekerleri gibi güzel ve tatlı bayramlarımız... •

SALIDAN SALIYA

Türkiye

● Laikliğe aykırı hareket suçundan Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinde yargılanan MSP Genel Başkanı Necmettin ERBAKAN VE 9 ARKADAŞI TAHLİYE EDİLDİ. Askeri Mahkeme, Necmettin Erbakan, Oğuzhan Asiltürk, Süleyman Arif Emre, Fehmi Cumalıoğlu, Şevket Kazan, Recai Kutan, Temel Karamollaoğlu, Tahir Büyükkörükçü, Ahmet Oğuz ve Mustafa Yazgan'ın tutuksuz olarak yargılanmalarını kararlaştırdı. Aynı davadan sanık öteki MSP Milletvekilleri daha önce tahliye edilmişlerdi.

● "Ismarlanan yeni elbise" başlıklı haftanın yazısında suç unsuru bulunduğu gerekçesiyle ANKARA BASIN SAVCILIĞI ARAYIŞ DERGİSİ'NİN 23'NCÜ SAYISININ TOPLANTILMASINI İSTEDİ. Savcılığın bu istemi Ankara 7. Sulh Ceza Mahkemesi'nce reddedilince, Savcılık bir üst mahkeme olan 7. Asliye Ceza Mahkemesi'ne başvurarak ARAYIŞ'ın toplatılması istemini yineledi. 7. Asliye Ceza Mahkemesi de istemi reddetti. Savcı Arayış'ın Türk Ceza Yasası'nın 312'nci maddesine aykırı yayın yaptığını ileri sürmüştü. Konuya ilişkin olarak 27.7.1981 tarihinde Basın Savcılığı'na çağrılan Yazı İşleri Müdürümüz Nahit Duru'nun ifadesi alındı.

● MGK'ne sunulan "KÖY YASA TASARISINDA KÖYLERE GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATI TOPLAMI ÜZERİNDEN YÜZDE BİR PAY VERİLECEĞİ BİLDİRİLDİ. Verilecek yüzde bir oranındaki payın köy girişimlerini destekleme amacını öngördüğü belirtildi.

● MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ, BAZI KURUM VE KURULUŞLARIN KORUNMASI VE GÜVENLİKLERİNİN SAĞLANMASI HAKKINDAKİ YASA TASARISINI ONAYLADI. Bu yasa hükümlerine göre, korunacak ve güvenliği sağlanacak yerler, milli ekonomiye veya devletin savaş gücüne önemli ölçüde katkısı bulunan kuruluşlarla, bunlara ait tesisler olacak. Özel güvenlik örgütü oluşturulacak tesislerin İçişleri Bakanlığınca belirleneceği bildirildi.

● Türkiye'de ilk kez devleti yönetenlerin her an istedikleri bilgiyi alabilecekleri bir "DEVLET DURUM MERKEZİ" KURULACAĞI BİLDİRİLDİ Kuruluşun başbakanlığa bağlı olacağı açıklandı.

● BAŞBAKAN BÜLENT ULUSU TÜRKİYE'NİN EN ÖNEMLİ SORUNUNUN ENERJİ OLDUĞUNU SÖYLEYEREK, PETROL ARAMALARINI HIZLANDIRMAK İÇİN YABANCI SERMAYEYİ DE TEŞVİK EDECEĞİZ DEDİ.

● Milli Eğitim Bakanı SAĞLAM, ÖZEL DERHANELERİN KAPATILMASININ HÜKÜMET PROGRAMI İÇİNDE YER ALDIĞINI BELİRTTİ. Sağlam bu konunun gereksiz yere abartaldığını söyledi.

● YÜKSEK ÖĞRENİM YASA TASARISININ 96. MADDESİ ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ÜYELERİNİN SİYASİ PARTİLERE GİRMESİNİ YASAKLIYOR.

● ÜNİVERSİTELER YASA TASARISI TEKRAR DEĞİŞTİ. Yksek Öğrenim Yasa Tasarısında öğretim üyelerinin yaş haddi 67'den 70'e yükseltilirken, öğrenciler için de derslere devam etme zorunluluğu belirtildi. Doçentu ve profesör olabilmek için iki yıllık zorunlu hizmet esası Bakanlar Kurulu tarafından tasarıdan çıkarıldı.

● YÜKSEK ÖĞRENİM KONTENJANLARI İKİNCİ KEZ DÖRT BİN 420 ÖĞRENCİ DAHA ARTTI. Buna göre, 1981-82 öğretim yılında, iki bin 200 lise birincisi dışında, 55 bin 375 öğrencinin doğrudan yüksek öğretim kurumlarına yerleştirileceği bildirildi.

● Maliye Bakanlığı tarafından derlenen verilere göre 1981 MALİ YILI BÜTÇESİNİN İLK DÖRT AYINDAKİ AÇIK 45 MİLYAR 800 MİLYON LİRAYA ULAŞTI.

● SUNTA VE PARKE FİYATLARINA YÜZDE 10-12 ARASINDA ZAM YAPILDI. Zamdan önceki fiyatı iki bin 350 lira olan suntanın fiyatı, iki bin 500 lira, 800 ile 1700 lira arasında değişen parkenin satış fiyatı da 875 ile iki bin lira olarak belirlendi. Zammın tomruk fiyatlarının yüksekliğinden kaynaklandığı bildirildi.

● İŞÇİLER'İN GENEL TATİL VE ULUSAL BAYRAMLAR DIŞINDA TATİL YAPAMAYACAKLARI BİLDİRİLDİ. Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı tarafından yapılan açıklamada, kanunda açıkça belirtilmiş bu günlerin dışında tatil yapılmayacağı ve ek ödemede bulunulmayacağı açıklandı.

● ÜÇ BÜYÜK SENDİKA'NIN ÖRGÜTLÜ OLDUĞU ENERJİ İŞ KOLUNDA YETKİ SORUNU ÇÖZÜMLENEMEDİ. Türk - İş'e bağlı Tes - İş Federasyonu, DİSK'e bağlı Tek - Ges İş ve Bağımsız Enerji İş Sendikalarının örgütlü olduğu Enerji - İş kolunda, YHK'nun bir karara varmaması nedeniyle çok sayıda işçinin 1979 yılının ücretleri ile çalıştığı bildirildi.

● MEBAN VE BANKER KASTELLİ'NİN BANKA KURMAK İÇİN HÜKÜMET'TEN İZİN İSTEDİĞİ BİLDİRİLDİ. Meban ve Kastelli yöneticileri gelişen hacim karşısında bankaya dönüşme gereği duyduklarını belirttiler.

● Türk basınından sansürün kaldırılışının 73. yıldönümü kutlanırken, LOZAN ANTLAŞMASININ 54. YILDÖNÜMÜ UNUTULDU. Basından sansürün kaldırılışı ile ilgili olarak İstanbul Gazeteciler Cemiyeti bir panel düzenlerken, Lozan Antlaşması ile ilgili hiçbir tören yapılmadı.

● TÜRKİYE İSRAİL SALDIRILARINA KARŞI LÜBNAN'A SALIK YARDIMINDA BULUNMAYI KARARLAŞTIRDI.

● TİCARET BAKANLIĞI İLE İSTANBUL TİCARET ODASININ YAPTIĞI ENFLASYON HESAPLARININ BİRBİRİNİ TUTMADIĞI BİLDİRİLDİ' Haziran ayı enflasyon hızı Ticaret Bakanlığı yetkililerince yüzde 6,4 olarak hesaplanırken, İstanbul Ticaret Odası ise enflasyon hızını yüzde 3,8 olarak belirledi.

● Başbakan Bülent ULUSU İHRACAT GELİRİNİN YÜZDE 57 ARTARAK BİR MİLYAR 900 MİLYON DOLARI AŞTIĞINI SÖYLEDİ' Ulusu hiçbir malın sıkıntısının çekilmediğini bildirerek petrole karşılık buğday verileceğini belirtti.

● Gümrük ve Tekel Bakanı Recai BATURALP FASON SİGARA ÜRETİMİNE SON VERİLDİĞİNİ BİLDİRDİ. Baturalp yaptığı açıklamada iç piyasadaki talebin karşılandığını ve sigara dışsatımı yapılabilecek düzeye ulaşıldığını açıkladı. Bakan ayrıca özel sektörün sigara alanına girmesine ilişkin bir tasarıyı Başbakanlığa vediklerini de sözlerine ekledi.

● SİGARA FABRİKASI KURMAK İÇİN 31 YABANCI FİRMANIN BAŞVURDUĞU BİLDİRİLDİ.

● BU YILIN İKİNCİ YARISINDA 800 MİLYON KİLOVAT SAATLİK BİR ELEKTRİK KISINTISI YAPILMASI GEREKTİĞİ BİLDİRİLDİ' TEK yetkilileri tarafından hazırlanan raporda, 800 milyon kilovat saatlik elektriğin vatandaş yerine, üretimi düşürmeden ve aksatmadan sanayi kesiminden kısılması önerildi.

● YURTDIŞI POSTA ÜCRETLERİNE ZAM YAPILDI. Buna göre Avrupa posta ücreti 45 liraya, ABD 75 liraya, Uzakdoğu ise 105 liraya yükseldi. Posta ücretlerine son zam Temmuz ayında yapılmıştı.

● İRAN'IN ANKARA BÜYÜKELÇİLİĞİNDE BENİ SADR YANLILARI İLE HUMEYNİ TARAFTARLARI ARASINDA ÇATIŞMA ÇIKTI. Oy kullanmak için elçiliğe gelen iki grup arasında çıkan çatışma sonucu Beni Sadr vanlısı öğrenciler gözaltına alındı. Humeyni yanlısı İRANLILAR ise Elçilik yetkilileri davacı olmayınca serbest bırakıldı. Öte yandan İran'ın Viyana ve Bonn elçiliklerinde de çatışmalar çıktığı ve Viyana'daki çatışmada iki kişinin yaralandığı bildirildi. İran'da ise Beni Sadr'ın halkı seçimleri boykut etmeye çağırdığı bildirilirken, oy vermeyenlerin idam edileceği açıklandı.

● KIRŞEHİR VALİSİ NEVZAT ŞENSOY GÖREVİNDEN ALINDI. Şensoy'dan boşalan valiliğe Merkez valilerinden Mehmet Saraçoğlu'nun atandığı bildirildi.

● ÇAĞDAŞ GAZETECİLER DERNEĞİ M. ALİ AĞCA'NIN ARKASINDAKİ GERÇEKLERİN AYDINLATILMASI İÇİN BÜTÜN ULUSAL VE ULUSLARARASI BASIN KURULUŞLARINA ÇAĞRIDA BULUNDU. Dernek Başkanı M. Tali Öngören de uluslararası basın kuruluşlarının bir komisyon kurarak ortak çalışma yapılmasını önerdi.

● Türkiye Yazarlar Sendikası Yönetim Kurulu üyesi, gazeteci ve yazar TEKİN SÖNMEZ İSTANBUL SİYASİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜNCE GÖZALTINA ALINDI.

● Sosyal Güvenlik eski Bakanlarından Hilmi İŞGÜZAR'IN TAHLİYE İSTEMİ YÜCE DİVAN TARAFINDAN REDDEDİLDİ. Yüce Divan, ayrıca SSK eski Genel Müdürü Mustafa Enginsu'nun tutuklanma talebini de kabul etmedi.

ALİ SOHTORİK ÖLDÜ

Eski Cumhurbaşkanlarından İsmet İnönü'nün dünürü ve Erdal İnönü'nün kayınpederi Ali Sohtorik uzun süredir devam eden rahatsızlığı sonucu kaldırıldığı Almam Hastanesinde öldü. CHP'nin bunalımlı dönemlerinde kendisine teklif edilen görevleri yapmasıyla tanınan Ali Sohtorik İstanbul İl Başkanlığı görevinde de bulunmuştu. Beş çocuk babası olan Ali Sohtorik'in cenazesi cuma günü İstanbul Şişli Camiinden kaldırıldı. ●

Dünya

● GÜNEY KORE'NİN 1981 YILININ İLK ALTI AYINDA 10 MİLYAR ABD DOLARI DEĞERİNDE DIŞSATIM YAPTIĞI BİLDİRİLDİ. Bu rakkamın, Türkiye'nin aynı dönemde gerçekletirdiği dışsatımın beş katından fazla olduğu belirtildi.

● SOVYETLER BİRLİĞİ BU YIL İÇİN ABD'DEN 38 MİLYON TON TAHIL İSTEDİ. Amerika Tarım Bakanlığı, Sovyetlerin 1981-1982 sezonu için talep ettikleri tahıl miktarının bu ülkenin geçen yıl bütün ülkelerden ithal ettiği miktardan, 4,5 milyon ton daha yüksek olduğunu açıkladı.

● ABD İSRAİL'E F–16 UÇAKLARININ SATIŞINI ERTELEDİ. Yapılan açıklamada erteleme kararının Ortadoğuda giderek gerginleşen durum nedeniyle alındığı bildirildi. Öte yandan ABD Dışişleri Bakanı Haig, uçakların İsrail'e satışının ertelenmesi kararının geçici olup olmadığı hakkında bir açıklama yapmadı.

● İSPANYA KRAL VE KRALİÇESİ'NİN PRENS CHARLES'IN DÜĞÜNÜNÜ BOYKOT ETTİĞİ AÇIKLANDI. Karara, çiftin balayı yolculuğuna, İngiltere ve İspanya arasında uyuşmazlık konusu olan Cebelitarık'tan başlayacaklarının açıklanmasının yol açtığı bildirildi. Öte yandan son olaylar ve düğün'ün televizyondan dünyaya verilecek olması yüzünden, turist sayısında büyük düşüş olduğu belirtildi.

● PAKİSTAN'DA İDAM EDİLEN ESKİ BAŞBAKAN BUTTO'NUN EŞİ VE KIZI SERBEST BIRAKILDI. Butto'nun eşi ve kızı bir Pakistan uçağının Afganistan'a kaçırılması olayı ile ilgili olarak, geçtiğimiz Mart ayından bu yana tutuklu bulunuyordu.

● FRANSA BAKANLAR KURULU ÜLKEDE HALEN GİZLİ OLARAK ÇALIŞAN YABANCI İŞÇİLERE ÇALIŞMA KARTI VERİLMESİNİ KARARLAŞTIRDI. Yetkililer, 1 Ocak 1981'den sonra ülkeye girdiklerini belgeleyen işçilere, bu kartın verilmesini kabul etti.

● İSRAİL VE FKÖ ATEŞKESİ KABUL ETTİ. Ateşkesi önce İsrail'in kabul ettiği bildirilirken, FKÖ'nün ancak İsrail'in sözünü tutması halinde ateşkese uyacağını bildirdiği açıklandı. Öte yandan Beyaz Saraybasın sözcüsü ABD yetkililerinin İsrail'i suçlayan demeçlerinin resmi Amerikan politikası olmadığını belirterek, İsral'le olan yakın ilişkilerinin devam edeceğini söyledi.

● İngiltere'de aralarında politikacılar, din ve bilim adamları ile önemli sendikacıların bulunduğu 220 imzalı bir mektupta ABD BAŞKANI REAGAN'IN YENİ DIŞ POLİTİKASI KINANDI. London Times gazetesinde yayınlanan mektup'ta ABD dış politikasından en fazla '.Üçüncü Dünya'' ülkelerinin zarar gördüğü belirtildi.

● Sosyalist Parti Lideri François MİTTERAND'IN CUMHURBAŞKANI SEÇİLMESİNDEN SONRA FRANSA'YA 300 BİN KAÇAK İŞÇİ GELDİĞİ BİLDİRİLDİ. Bununda Sosyalist Partinin seçim programında yabancı kaçak işçilerin durumlarının düzetilmesiyle ilgili vaatlerinden kaynaklandığı belirtildi.

● ALMAN BANKALARINDA TÜRKİYE'NİN İHRACAT GELİRİ KADAR İŞÇİ TASARRUFUNUN ERİDİĞİ BİLDİRİLDİ. İşçilerimizin Alman bankalarındaki parası yılbaşında 10 milyar dolara eşitken, markın dolar karşısında değer yitirmesi sonucu bu rakkamın 8 milyar dolara indiği belirtildi.

● İsrail'in Lübnan'a karşı giriştiği hava indirmesinin geri püskürtüldüğü bildirildi. Öte yandan ABD'nın Begin'i Ortadoğuda gerginlik yaratmak ve SON BİR AY İÇİNDE İKİ KEZ CAMP DAVİD BARIŞ GÖRÜŞMELERİNİ ZEDELEMEKLE SUÇLADIĞI BELİRTİLDİ.

● KTFD Başkanı Rauf DENKATŞ TÜRK HÜKÜMETİ İLE TAM BİR UYUM İÇİNDE OLDUKLARINI SÖYLEDİ. Devlet Başkanı Kenan Evren, Başbakan Bülent Ulusu, Dışişleri Bakanı İlter Türkmen ile görüşmeler yapan Denktaş, toplumlararası görüşmelerin devam edeceğini, Türk toplumununu barışçı olduğunu belirterek, şu anda Kıbrıs Türk Federe Devletinin bağımsız bir devlet olması ortamı olmadığını söyledi.

SALIDAN SALIYA

"BİR TÜRK'Ü ÖLDÜR VE RAHAT ET"

İSRAİL Başbakanı Menahem Begin, bu sözleri söylemiş Bağdat'taki nükleer santralin bombalanmasından sonra yaptığı basın toplantısında: "Bir Türk'ü öldür ve rahat et." Bu sözler, aslında, Begin'in, yani İsrail'in, yani Siyonizmin, siyasete bakış açısının da bir özeti: Bir Türkü, bir Filistinliyi, bir Liblalıyı, bir Iraklıyı, özet olarak çıkarlarına karşı gördüklerini öldür ve rahat et.

Bu sözleri, dünya kamuoyunca lanetlenen bir "meczupun hezeyanları" olarak yorumlamak ve üzerinde durmamak düşünülebilirdi. Ancak, Begin sapık düşüncelerini eyleme dönüştürüyor ve kendi anlayışıyla rahat etmek için gerçekten öldürüyor, bombalıyor, saldırıyor. Bu İsrail'in, masum insanların cesetleri üzerinde rahatlık aramasının göstergesi olunca, ciddiye alınması gerekiyor Begin'in sözlerinin.

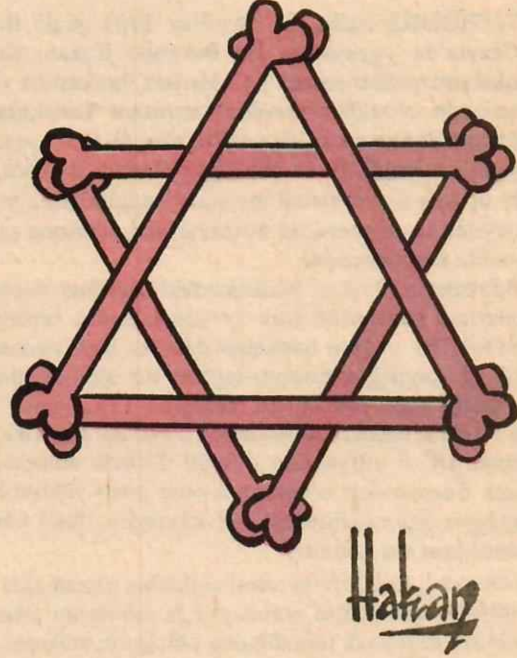
Begin tehlikeli bir oyun oynuyor. Geçenlerde, İsrail uçaklarının vurabileceği hedefler arasında Ankara da gösterilmişti. Şimdi de "bir Türk'ü öldür ve rahat et" diyor Begin. Türkiye'deki toplumsal gelişme hızlandıkça, Türk halkı uluslararası gerçekleri kavrayıp, haklının, mazlumun, yoksulun yanında yer aldıkça ve çağdaş uluslararası düzenin ne denli adaletsiz olduğunu öğrendikçe, dünyada yalnız milyonlarca dost değil, sayıları az da olsa düşman da kazanıyor. Baskı ve sömürü düzenini sürdürmek, Türkiye'yi "oksijen çadırında" güçsüz bırakmak isteyenler, Türk halkını da hedefleri arasına alıyorlar.

1974'de emperyalizme ve Kıbrıs'ta tezgahlanan faşist yönetime karşı şahlanan Türkiye, o günden sonra hangi hain tuzaklara düşürülmek istendi? Orta Doğu'daki müslüman kardeşleriyle tarihi bağlarını yeniden kurmaya çalıştıkça nelerle karşılaştı halkımız? Türkiye'yi Orta Doğu'da ve Körfez bölgesinde gizli çıkarların jandarmalığına zorlamak isteyenler, Türk halkı direndikçe azgınlaşıyorlar, Türkiye'ye gözdağı vermek istiyorlar. Begin'in Türkiye'yi hedef alan sözleri, bu bağlam içinde değerlendirilmelidir.

Tüm bunlara karşılık Türkiye hala İsrail ile diplomatik ilişkilerini sürdürüyor. Üstelik, dünyada İsrail'le diplomatik ilişkisi olan tek müslüman ülke Türkiye. 23'üncü sayımızda şunları yazmıştık:

"Türk halkının temsilcisi geri çekilmelidir Tel Aviv'den. Çünkü, bir tarihte Yaser Arafat'ın da dediği gibi 'her Türk evinde Filistinlilerin çektiği acıları yüreğinde duyan en az bir insan bulunmaktadır'. Bu acılara bir de vicdan azabı eklememek için kesilmelidir İsraille diplomatik ilişkiler."

Bu çağırımızı yineliyoruz: Türkiye İsraille diplomatik ilişkileri kesmelidir. Begin'in artık ülkemizi de hedef alan küstahlıklarına karşı en sert biçimde yanıt verilmesini istemek halkımızın en doğal hakkıdır. •

"AMBARGO'NUN BÖYLESİ !...

"Yeni bir emre kadar İsrail'e F—16 tipi av bombardıman uçaklarının teslimi durduruldu."

ABD Dışişleri Bakanı Haig'in Ottowa zirvesi sırasında yaptığı bu açıklama çok kişinin kafasında İsrail ile soğuk bir dönemin başladığı izlenimini doğurdu.

Oysa durum gözüktüğü gibi değildi. Savaş uçaklarının tesliminin "geçici olarak" durdurulması, İsrail'in savaş gücünü olumsuz yönde etkilemeyecek. Çünkü, ABD'ne ısmarlanan 75 tane F—16 uçağının 53'ü Haziran ayından önce teslim edilmişti. Nitekim bu uçaklar İsrail'in Tamuz nükleer santralına yaptığı saldırıda kullanılmıştı. Daha güçlü olarak bilinen F-15 uçakları konusunda da İsrail'in öyle bir şikayeti olmasa gerek. Çünkü ısmarladığı 40 tane F 15'in 25'ini teslim almıştı.

Uçaklar dışındaki savaş malzemesi konusunda ise herhangi bir sorun yok. İsrail, Amerika'ya ısmarladığı yerden, havadaki ve yerdeki hedeflere atılan füzeleri almağa devam edebilecek.

Kıbrıs Barış harekatından sonra Türkiye'ye uygulanan silah ambargosunu ve bu konuda Amerikan Kongresinde açılan tartışmaları anımsayanlar, İsrail'e karşı uygulandığı söylenen bu "önlemleri" anlamakta güçlük çekiyorlar. •

MERKEZ BANKASI KESESİNDEN AĞALIK

GEÇTİĞİMİZ hafta, 24 Temmuz 1981 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan bir Bakanlar Kurulu Kararı ile, bankaların yasalar gereği T.C. Merkez Bankası'na yatırmak zorunda oldukları mevduat munzam karşılıklarına T.C. Merkez Bankasınca ödenmekte olan faizlerin oranları onar puan artırıldı. Buna göre T.C. Merkez Bankası, vadesiz ve üç aya kadar vadeli mevduat karşılıklarına yüzde 20; üç aydan uzun mevduat munzam karşılıklarına yüzde 26 oranında faiz ödeyecek.

Bankaların Merkez Bankasındaki mevduat munzam karşılıklarının vadelerine göre ayrımına ilişkin veriler olmadığından, bu yoldan bankalara Merkez Bankasınca aktarılacak ek kaynağın tutarını sağlıklı bir biçimde hesaplama olanağı yok. Ancak, 10 Temmuz 1981 günlü T.C. Merkez Bankası haftalık durumunda mevduat munzam karşılıklarının 181,5 milyar lira olduğu dikkate alınırsa, bu mevduata ödenen faiz oranlarının onar puan yükseltilmesi dolayısıyla azımsanmıyacak bir kaynağın ticari bankalara aktarılması söz konusu.

Nedenleri konusunda resmi açıklama olmamakla birlikte kararın, bankaların mevduat faiz oranlarını artırmalarına olanak sağlamak için alınmış olduğunu anlamak güç değil.

Geçtiğimiz günlerde basına yansıyan haberlerden anımsanacağı üzere, Hükümet, mevduat faizleri konusunda yeni düzenlemeler yapmayı öngörüyordu. Mevduata bankalarca ödenmekte olan faizlerin yükselmesi anlamına gelen ve bankalarımızın kâr marjlarını küçültme olasılığı olan bu düzenlemelere bankalarımızın yanaşmadığı anlaşılıyor. Yani geçtiğimiz yıl büyük kârlar eden ve altın yıllarını yaşayan varsıl bankalarımız, ekonomik darboğazdan çıkış yolunda yoksul halkımızın gösterdiği özveriyi göstermeye yanaşmamışlar. Onun üzerine kamu özveride bulunmağa karar vermiş!...

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin kullandığı kredilerin faizlerini yükseltirken ve sanayiin yüksek kredi faizlerinden yakınması karşısında yüksek faiz uygulamasını savunurken, yüksek faiz oranları bu kuruluşları daha rasyonel çalışmağa sevkedecektir, diyebilenler, küçük kâr marjlarının da savurgan bankalarımızı daha rasyonel çalışmaya zorlayacağını acep niye düşünmezler ve o yola gitmezler. İşçiden, memurdan özveri isteyenler, bunu neden bankalardan isteyemezler.

Bunu düşünemedikleri için de, şimdi güçlü bir olasılıkla, "halkımıza ve ekonomimize daha iyi hizmet için daha yüksek faiz" diye ya da buna benzer çarşaf çarşaf reklam yapmağa hazırlanmakta olan bankalarımıza, T.C. Merkez Bankası kesesinden caka satma olanağı verirler. ●

ENFLASYON YENİDEN HAZIRLANIYOR MU?

"Enflasyon canavarının belini kırdık, bu yıl yüzde 35'in altına da inebileceğiz."

BAŞBAKAN Yardımcısı Turgut Özal, böyle konuşarak övünürken, Mayıs ve Haziran aylarına ilişkin fiyat istatistikleri kendisini yalanlamak istercesine yüksek oranlı artışların varlığını haber verdi. Mayıs ayında yüzde 2,2 oranında yükselen fiyatlar, Haziran ayında yüzde 6,4 gibi olağanüstü yükselikte bir sıçrama göstermişti.

Fiyatlar genel düzeyindeki bu tırmanış doğrultusunda, geçinme endeksleri de hızlı bir artış eğilimine girmiş bulunuyor. İstanbul'da Haziran ayında yüzde 3,9 oranında yükselen tüketici fiyatları, Ankara için ise yüzde 5 oranına varan bir artışı yansıtıyor.

Mayıs ve Haziran aylarındaki bu fiyat artışları, başta petrol ürünleri olmak üzere, çeşitli temel ürenlere yapılan zamlar ve tarım ürenleri için belirlenen yeni taban fiyatlarına bağlanabilir ve "geçici" olarak nitelenebilir. Ancak, piyasalardaki gelişmeler, fiyat artışlarının Temmuz ayında da sürdüğünü gösteriyor. Böylece, sonbahara yansıyacak fiyat artışları, enflasyon hızı konusundaki sınırların aşılabileceği tehlikesine dikkat çekiyor. Bu arada, üzerinde durulması gereken bir olgu, 1981 yılı başından buyana, fiyat artışlarının başını çeken tarımın, Haziran ayıyla birlikte yerini sanayie bırakması. Haziran ayında, sanayi ürünleri fiyatlarında yüzde 11 oranına ulaşan bir yükselme gözlenirken, tarımdaki artış yüzde 3 oldu. ●

UMALIM Kİ ÇOK İYİMSER OLMASIN...

DEVLET İstatistik Enstitüsü Başkanı, geçtiğimiz hafta içinde yaptığı açıklamada, 1981 yılında ulusal gelirdeki büyüme hızının yüzde 3,6'ya ulaştığının tahmin edildiğini bildirdi. Yılın ilk yarısına ilişkin verilere dayalı olarak yapıldığı anlaşılan bu tahmin gerçekleşirse, 1980 yılında cari fiyatlarla 4,4 trilyon olan ulusal gelirimiz bu yılın sonunda 6,7 trilyona yükselmiş olacak.

1979 yılında binde dört ve 1980 yılında da yüzde bir dolayında gerilemiş olan ulusal gelirimizin yeniden bir büyüme sürecine girmiş olması, kuşkusuz, son zamanların en sevindirici gelişmelerinden biri. Çünkü, bu, ekonomik alanda gerçekten bir iyileşme belirtisi. Nitekim Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanı da açıklamayı yaparken, ekonomimizde bir önceki yıla göre büyük bir düzelme ve iyileşmenin görüldüğünü belirtmiş bulunuyor.

Ancak, Başkan bu iyileşmeyi, siyasal istikrarın sağlanmış olmasına bağlıyarak daha çok ekonomik dışı etmenlerle açıklıyor. Böylece, "eğer ekonomide bir iyileşme söz konusu ise, bu, 24 Ocak kararlarının erdemlerinden değil, Yeni Yönetimin etkinliğinden kaynaklanıyor" diyenleri de haklı çıkarmış bulunuyor.

Esasen, yüksek faiz oranları nedeniyle yatırımların duraladığından, petrol dışındaki ithalatın yeterli düzeye ulaşamadığından, kapasite kullanımının hâlâ düşük olduğundan, kimi sektörlerde durgunluğun sürdüğünden söz edilen bir dönemde, ulusal gelirdeki büyümeyi ekonomik nedenlerle açıklamak da herhalde güç olsa gerekir.

Söz konusu büyümenin böylesine güç koşullar altında ve dünya ekonomisine büyük bir durgunluğun egemen olduğu bir sırada gerçekleşiyor olması, kuşkusuz, daha da sevindirici.

Ulusal gelir tahminlerinin gerçekci bir biçimde yapılmış olmasını ve sevincimizin yarım kalmamasını diliyoruz. •

DIŞ TİCARET AÇIKLARI BÜYÜYOR

24 OCAK kararlarını başarılı gösterme çabasında olanlar, 1981 yılının ilk beş ayında dışsatımda sağlanan olumlu gelişmeyi bu kararların bir başarı göstergesi gibi sık sık kamuoyuna sunuyorlar.

Gerçekten 1981 yılının ilk beş aylık döneminde değer olarak gerçekleştirilen 1 milyar 632 milyon dolarlık dışsatım, geçen yıl aynı dönemde değer olarak 1 milyar 130 milyon dolar olarak gerçekleşmiş olan dışsatıma bakışla yüzde 44,4 oranında memnuniyet verici bir artış ifade ediyor.

Ama dış ticaret yalnız dışsatımdan ibaret değil. Bir de sorunun dışalım ve dış ticaret açıklarıyla ilgili yönü var. O nedenle bu konudaki değerlendirmenin bu verilerle birlikte yapılması anacak gerçek durumu yansıtır.

Böyle bir değerlendirmede ortaya çıkan tablo hiç de umut verici değil. Çünkü 1981 yılının ilk beş aylık döneminde dışsatımımız yüzde 44,4 oranında artarken, eldeki ilk verilere göre 3 milyar 708 milyon dolar olarak gerçekleşen dışalımlarımız da yüzde 51,7 oranında, yani dışsatımımızdan daha hızlı artmış bulunuyor. Öylelikle dış ticaret alanındaki gelişmelerin temel göstergesi durumunda olan dış ticaret açıklarımız da, geçen yılın eş dönemine göre, 2 milyar 445 milyon dolardan bu yıl 3 milyar 708 milyon dolara yükselerek yüzde 57,7 oranında artmış.

Dış ticaret alanında sağlıklı gidişin göstergelerinden biri olan dışsatımın dışalımı karşılama oranı da geçen yılın ilk beş aylık döneminde yüzde 46,3'den, bu yıl yüzde 44,0'e düşmüş.

Dış ticaret açıklarının büyümesi, ekonomimizin dış ödeme kaynaklarına olan gereksinmesinin arttığına işaret eder. Oysa 24 Ocak kararlarını hazırlayanlar, ekonomimizin yakın bir gelecekte kendi ayakları üzerinde durabilecek duruma geleceğini söylüyorlardı. Ekonomimiz bu gidişle bir süre daha emekliyeceğe benzer. •

"APPUNTAMENTO A BOLOGNA"

"Terörü şimdi durdurun".

BİR yaprak ve çiçek üzerine oturtulmuş rozet üzerindeki bu sözler, İtalya'nın Bologna kentinde geçen yıl meydana gelen bir patlamada ölen 80'den çok insanı anmak için, Batılı bazı gazetelere verilen ilanda yer alıyordu. Avrupalı gençleri faşizme ve hoşgörüsüzlüğün her türüne karşı savaşıma çağıran bu ilanın altında ise Bologna kentinin yerel yöneticilerinin imzası bulunuyordu.

Bundan tam bir yıl önce, 2 Ağustos 1980 günü, Bologna kenti büyük bir patlamayla sarsılırken, İtalya tarihinin en büyük siyasal katliamlarından biri gerçekleştiriliyordu. Faşist bir örgütün kent garına yerleştirdiği bomba 80'den çok insanın canını alıyordu.

Bologna, çizmenin üst taraflarında yer alan gelenek-

sel olarak sola oy vermekle bilinen şirin bir kent. Avrupanın en eski üniversitelerinden birine sahip olan Bologna, kent planlaması, çevre sağlığı ve bir çok konularda örnek nitelikteydi. Ne varki faşizmin kara eli bu barış kentine huzuru çok görmüştü.

Şimdi Bologna yaralarını sarıyor. Katliamın birinci yılında Avrupalı gençler kentin yeniden inşa edilen garında, bu masum insanları anmağa çağrılıyor. Katliamda yaşamını yitiren masum insanların ailelerinin önünde, Beethoven'in 9. Senfonisi çalınırken, faşizmin ve nazizmin acılarını çekmiş bir kıtanın gençleri, insanlığa yönelik bu tehlike karşısında bir kez daha düşünmeğe davet edilecek.

"Appuntamento a Bologna", yani "Bologna'da Buluşalım". Bologna kenti 2 Ağustos'ta barıştan yana, hoşgörüsüzlüğün her türüne karşı gençleri ağırlıyor.

Dört gün boyunca Bologna kenti, ideolojik rengi ne olursa olsun, insanlığa karşı işlenmiş suçlara karşı gençlerin tek yürek haline geldiği bir merkez olacak. •

SOSYALİST ENTERNASYONAL: AVRUPA AVRUPALILARA

SOSYALİST Enternasyonal Başkanı Willy Brandt Moskova'ya yaptığı ziyaretten döner dönmez, ayağının tozuyla ikinci bir toplantıya katıldı. Yedi büyük ülke temsilcisi Ottawa'da dünya sorunlarını görüşürken, Sosyalist Enternasyonal Prezidyumu da Bonn'da toplandı.

Ottawa görüşmeleri Sosyalist Enternasyonali de etkiledi ve örgütün ilgi ekseni, Kuzey - Güney'den bu kez Doğu - Batı'ya döndü. Sosyalist Enternasyonal Presidyumunu bu dönem toplantısında en çok ilgilendiren konu, silahsızlanma ve Avrupa'daki füzeler sorunlarıydı. Nitekim toplantı sonunda Sosyalist Enternasyonal kıtalararası silahlar ve Avrupa'daki füzeler konusundaki görüşmelere yeniden başlanması konusunda büyük devletlere çağrıda bulunuyordu.

Bonn toplantısı öte yandan, uzun bir süreden beri Madrit'te devam etmekte olan Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Toplantısına ara verildiği bir tarihe rastlıyordu.

Oysa Sosyalist Enternasyonal, Madrit toplantısına bir çağrıda bulunarak, yalnızca silahsızlanmaya ayrılacak bir toplantı konusunda karar vermesini istiyordu. Bunun yanında, kimyasal silahların yasaklanması ve Üçüncü Dünya ülkelerine yapılan askeri araç dışsatımının sınırlandırılması da uygun olacaktı.

Sosyalist Enternasyonal Presidyumunun bu dönem toplantısında Reagan'ı daha çok rahatsız eden konular da vardı.

Örgüt gelecek Konferansını Venezuelua'nın başkenti Caracas'ta yapmağı kararlaştırırken, "kendi özgün çizgisini sürdüren demokratik hareketlere" sempatisini de dilegetiriyordu. Amerika Birleşik Devletleri. "Ancak bütün yerel partilerin katılacağı siyasal bir çözümün Salvador'daki bunalımı azaltabileceğini" anlaması gerekirdi.

Reagan: Silahsızlanma çağrılarına ne yanıt verecek?

Özetlemek gerekirse, Sosyalist Enternasyonal Presidyumunun bu dönem toplantısı, Avrupa sorunlarının çözümünde Avrupalıların daha çok söz hakkı istediği, ABD yeni yönetimin uluslararası ve bölgesel sorunlardaki etkisinin azaltılmasını konu edildiği bir tartışmaya sahne oldu •

TÜRK-İŞ'İN "ŞARK SEFERİ"NDEN SONUÇ YOK

MEHMET ERDÜL

- Türk - İş İcra Kurulu'nun önerisine göre Denizcier'in "ICFTU İcra Kurulu üyesi, ARO Başkan Vekili" sıfatlarından yararlanılmalıydı. Bu, temelde "Şark kurnazlığı" ile sonuç alma politikasıydı ve çok kısa süre içinde iflas etti...

- Denizcier'in düne kadar Asya'da söyleyecek sözü vardı: "Bizde işçi hak ve özgürlükleri, sendikacılık, toplu pazarlık düzeni vs." diyebilirdi... Satışı yapılabilecek malzemeydi bütün bunlar. Ama, bugün, bunların kaçını söyleyebilir Denizcier?

DENİZCİER ARO'dan koskocaman bir "hiç"'le döndü..

Gerçekte. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu(ICFTU) Yönetim Kurulu kararından sonra, ICFTU Asya Bölgesel Örgütüne (ARO) yapılacak bir başvurunun hiçbir anlam taşımadığı işin başından biliniyordu.. Ama, öyle anlaşılıyorki, böyle bir gezi, Türk - İş Genel Başkanı ile İcra Kurulu üyelerinin "şişirdikleri balonun patlamaması için" gerekmekteydi...

"BENİM BALOMLARIM VAR..."

Türk-İş yönetiminin şişirdiği balonun ne olduğunun anlaşılabilmesi için Aralık 1980'lere dönmek gerekmektedir.

Türk - İş Yönetim Kurulu 12 Eylül'den sonraki ilk toplantısını Aralık 1980'de yapmıştı. Bu toplantıda koşullar değerlendiriliyor ve Yönetim Kurulu, "her ayın son haftasında yeniden toplanma kararı ile" çalışmalarını bitiriyordu.

12 Eylül'den Aralık'ın 23'üne kadar Yönetim Kurulu toplamamanın ödünüyde vaad edilen aylık toplantılar.

Ancak beklenen olmadı...

Ve 6 Nisan tarihine gelindi.

Altı Nisan'da Ankar'da toplanan Yönetim Kurulu'na Türk-İş Yönetimince bir rapor sunuluyor ve bu raporda, Yönetim Kurulu toplantılarının her ay yapılmamasının nedeni şu cümle ile açıklanıyordu:

"Özellikle bu dönem 1981 yılının ilk üç ayı uluslararası temaslar bakımından çok yoğun geçtiğinden yönetim kurulu aylık toplantılarına fırsat bulunamamıştır." (Rapor, s.13)

Yönetim Kurulu toplantısında aynı görüş yineleniyor ve Türk-İş Genel Başkanı'nın yurt dışındaki olumlu temasları dile getiriliyordu.

ICFTU; şu bu sorun değildi
Merak edilecek tek şey yoktu..

İŞİN DOĞRU YÖNÜ

Yönetim Kurulu raporundaki cümlenin tek doğru yönü, Türk-İş Genel Başkanı'nın sürekli olarak yurt dışında gezmesiydi.

Bazı sendikacılara göre İbrahim Denizcier Türkiye'nin üç gezen adamından biriydi. Dışişleri Bakanı ve Turgut Özal görevleri gereği sürekli dış temaslar yapıyorlardı. Bir de Denizcier geziyordu.

Denizcier'in bu gezilerdeki hedefinin ne olmak gerektiği gene Türk-İş Yönetim Kurulu'na Nisan 1981'de sunulan raporda yer almaktaydı.

Raporda şöyle denilmekteydi: (Rapor s. 97)

"...İcra Kurulumuz, önemli bir ülke sorunu olarak kabul ettiği bu önemli alanda (dış ilişkiler) şu ciddi önlemleri almış ve uygulamaya koymuş bulunmaktadır:

- Uluslararası bütün toplantılara ve kongrelere mutlaka katılmak ve gündeme getirilecek konularda aleyhimize karar alınmasına ve haksız suçlamalara mani olmak,

- Önemli toplantıların bütününe Türk-İş Genel Başkanının katılmasını, üzerlerindeki Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) İcra Kurulu üyesi - ICFTU/AO Başkan Vekili - Uluslararası Gıda İşçileri Federasyonu İcra Kurulu üyesi gibi sıfatların sağladığı avantajların kullanılmasını, ülkemiz ve teşkilatımız aleyhine haksız, kötü kararların alınmasını önlemek..."

TÜRK -- İŞ Yönetim Kurulu Üyeleri.

Bu, temelde "Şark kurnazlığı ile sonuç almaya çalışma politikası" idi.

Ve doğaldır ki, çok kısa süre içinde iflas etti.

Zira, ikna edilmeye çalışılan Batı Avrupa sendikacısının aklının almadığını ortaya koymak gibi "kötü" (!) bir huyu vardı. Ve bunlar Sadık Şide'nin durumunun kabul edilemeyeceğini çoktan söylemişlerdi.

İyi de, balonlar ne olacak?

Gezi, gezi, gezi... Sonuç, ICFTU'da üyeliğin askıya alınması.

İşte, bunu dengeleyebilmek, "Asya'lı dostlarımız da bize hak veriyor" diyebilmek için, Singapur'a kadar uzanmak gerekiyordu.

Hepsi bu!

Hoş, Asya olayı da bir başka kurnazlık örneğiydi!

DENİZCİER'İN ŞUBAT SEFERİ

İbrahim Denizcier Şubat 1981'de bu kez de "Doğu seferi"ne çıkıyordu.

Siyasal çalkantılar ARO bölgesindeki sendikaların durumunun sık sık ICFTU Yönetim Kurulu'nca ele alınmasını gerektiriyordu. ARO, Batı Avrupalı sendikacıların gelişmeler konusunda değerlendirme yapmasını "normal" karşılarken, her gelişmenin aynı zamanda bir "bölge sorunu" olduğunun da unutulmamasını istiyordu. Başka bir deyişle, "bir ülkede siyasal gelişmeler o ülke sendikacılığını olumsuz yönde etkilerse, durumu biz de değerlendirelim..." diyordu.

İşte Denizcier Şubat 1981'de buna sığınmayı denedi. ARO Genel Başkanı'ndan Türkiye'ye gelecek ICFTU Hey'etinde mutlaka iki Asyalı bulunmasını istedi. ARO Başkanı ile anlaşmaya vardığında da, ICFTU'nun belkemiğini oluşturan Avrupa İş Sendikaları Konfederasyonu (ETUC) ve Hollanda İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Başkanı Wimkock'a veryansın etti. ETUC'un kabahati, Türk-İş'in Nisan 1981'de Yönetim Kurulu'na sunulan raporuna göre, "...Türkiye'de yeniden demokrasiye dönülmediği, insan ve işçi hakları korunmadığı sürece, Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Türk-İş ile işbirliği yapmayacağını açıklaması" idi. Aynı günlerde, Batı Avrupa sendikacıları ile "Türkiye'nin aleyhinde çalışanlar" arasında bağ kurularak, Türk-İş'in Hollanda İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile ilişkilerini dondurduğu açıklanıyordu.

İşler Denizcier'in hesabettiği gibi gelişmedi..

Avrupalı sendikacıya çatma politikası da bekleneni sağlamadı.

Türkiye'ye gelen ICFTU Hey'etinde, 1949'dan bu yana ICFTU saflarında mücadele eden, ARO Genel Sekreteri Mathur vardı. Mathur öteden beri bir Türk dostu olarak bilinirdi.

Ama aynı Mathur, Türk-İş'in geniş ölçüde eleştirip, tek yanlı bulduğu ICFTU raporuna imzasını da atmıştı.

"ASYA'DA BİRİNCİ OLAYIM"

Türk-İş'in Asya'da ne aradığının anlaşılabilmesi için daha da gerilere gidilmelidir...

Herşey, 1973'lerde "Avrupa'da sonuncu olacağımıza, Asya'da birinci olalım..." sloganı ilebaşladı.

Ve Türk-İş, 1960'larda katıldığı ICFTU Avrupa Bölgesel Örgütünü (ERO) terkederek, şansını, Asya'da Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) Asya Bölgesel Örgütünde (ARO) aramaya başladı.

Türk sendikacılığını Asya'da birinci yapabilecek başlıca unsur Türkiye'de 24 Temmuz 1963'de girilen yeni düzendi. Yoksa bu tarihe kadar Türk sendikacısının geçmişinde büyük mücadeleler, parlak zaferlek yoktu. 24 Temmuz 1963'de hazıra konulmuştu, şimdi de bunun üzerinden prim yapmaya çalışılıyordu. Batı ölçüsündeki özgür sendikacılık anlayışı ile toplu pazarlık grev haklarıyla Asyalılar etki altına alınacaktı. Hesap buydu.

"SENDİKASIZ" İŞÇİLERE ÖDÜL MÜ?

İşçiler arasında "örgütsüzlüğün özendirilmesi" yolunda sürdürülen çalışmalara geçen hafta içinde bir yenisi daha eklendi.

Başkanına göre "saat gibi çalışan" Yüksek Hakem Kurulu, aylardır toplu sözleşmelerinin yenilenmesini bekleyen bir milyonu aşkın işçinin sorunu bitmişçesine yeni bir alana el attı: "Sendikasızların sorunu"ydu ele alınan.

Trakya Cam Sanayii Fabrikası işvereni iki yıldır tek kuruş zam yapmadığı 398 "sendikasız" işçinin sorununun çözülmesini istemiş, işlerin yoğunluğundan "geceleri bile çalışan" Yüksek Hakem Kurulu üyeleri de buna zaman ayırabilmişlerdi... Sendikasız işçiler bu yoldan hem bir toplu sözleşmeye, hem de yüzde 70 oranında ücret artışına kavuştular...

İki yıldır sömürüldüğü anlaşılan işçilere uzanan bu yardım elinin alkışlanacak hiç mi yönü yok?

Kuşkusuz var...

Var da, durup dururken "sendikasızlara" uzanan bu el, ister istemez, son üç haftanın gelişmelerini getiriyor akla...

Önce, "eşitlik" ya da "tarafsızlık" adına, yenilenen toplu iş sözleşmelerinden, sendika üyesi olsun ya da olmasın, işyerinde çalışan herkesin yararlanması kararlaştırıldı Kurulca.

Sendika üyesi tam aidat verecek, üye olmayan ise 1/3 eksiğini. Ve üye gibi yararlanacak toplu iş sözleşmesinden.

Sonra, "sendikalardan istifa etmek serbest, ama sendikalara üye olmak yasak" denildi...

Şimdi de, sendikasızlara sesleniliyor: bir işçi örgütünün sana sağlayabileceği ne ise, örgüt olmadan da sağlanabilir. Toplu sözleşme mi, al... Ücret zammı mı, işte yüzde 70!...

Bütün bunlar iyi hoş da, bu yaklaşımlarla nereye gidecek Türkiye? Bir yıl, beş yıl, on yıl sonra nereye gidecek... Bunu şimdiden düşünmek gerek! •

ASYA'NIN KAZANCI

Asya'nın kazancı ise az sayılmazdı... Asya sendikacılığı öncelikle "Asyalı kabul ettiği tüm sendikal örgütleri, kendi bölgesinde bütünleştirme çabasındaydı." Bölge örgütlerine, ICFTU'ya ödenen dışında üyelik aidatı da ödeniyordu. 1973'lerde 800 bin üyesi ile Türk-İş, önemli bir kazanımdı Asya için.

Türk-İş'in hesap edemediği hususlar da vardı...

ICFTU Asya'ya 1973'de değil, 1950'de gitmişti. Karaşi konferansını Mayıs 1950'de Asya Bölgesel Örgütü'nün kurulması izlemişti. Aradan geçen onüç yılda Asya'da sendikacılık ilkelerinin yerleştirilebilmesi için yoğun çaba safredildi. Aynı tarihlerde Türk-İş Türkiye'de yaşamaya çalışıyordu... Zaman zaman "vatan cephesi" çığırtkanlığı yapılıyor, piyango ve balo düzenleniyordu Türk-İş tarafından. Asya'da ise sendikacılar, ICFTU önderliğinde eğitiliyorlardı.

Asya Bölgesel Örgütü'nün (ARO) kurulmasından bir yıl sonra ICFTU Kalküta'da "Asya İşçi Eğitim Koleji"ni kurmuştu. "Demokrasi ve Özgür Sendikacılık" eğitimin başlıca iki konusunu oluşturuyordu.

Gerçi bu çabalar, Asya Sendikalarının aşamadığı ekonomik sorunlar, siyasal çekişme ve çalkantılar gibi nedenlerle özlenen sendikacılık ve demokrasi düzeyine ulaşabilmesini henüz sağlayamadı ama, doğru ilkeler uğruna mücadele etme alışkanlığı olan bir sendikacı nesli yetiştirildi.

TÜRK – İŞ NE SATAR?

Türk-İş'in Asya Sendikalarına satabileceği yegane şey, bir dirhem alınteri akıtmadan sahip olduğu sendikacılık düzeni idi...

Serde kurnazlık var ya, "geri kalmış Asyalı meslektaşlarını da hemen aldatıvereceklerini" düşündü bazıları...

Oysa Asyalı önce yabancı dil biliyordu...

İkincisi 1950'lerden bu yana özgür sendikacılık ilkeleri çerçevesinde eğitiliyordu.

Sendikacı olarak, hop oturup, hop kalkan bir bölgede sorunları çözebilmek için ICFTU'dan ve işçi dayanışmasından başka şansı olmadığının bilinci içindeydiler.

Yıllardır sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası sendikacılık düzeyinde de deneyim sahibiydiler.

Ve en önemlisi birşeyler elde etmek için mücadele yapmak zorundaydılar, zira, o yörelerde kimsenin çıkıp da, demokrasi ve özgürlük adına "armut" pişirmeye niyeti yoktu.

diyen de yok; karara karşı çıkanda...

Denizcier'in düne kadar Asya'da söyleyecek sözü vardı: "Bizde işçi hak ve özgürlükleri, sendikacılık, toplu pazarlık düzeni vs." diyebilirdi...

Satışı yapılabilecek malzemeydi bütün bunlar.

İKİ BAŞKAN İKİ GÖRÜŞ

TÜRK–İŞ GENEL BAŞKANI SEYFİ DEMİRSOY 28.5.1973:

"Hareketlerimizde, mücadelelerimizde yalnız değiliz. Hür dünya sendikalarıyla, işçileriyle biriz, beraberiz. ICFTU'nun Genel Sekreteri, aziz meslektaşım Kersten'in kongremizde hazır bulunuşu, bu birliğin en güzel tey'ididir...

Sendikalar Kanununda, Toplu Sözleşme, Grev Kanununda yapılmak istenenlere imkan bulamayınca, Dernekler Kanunu marifetiyle hür sendikacılıkla bağdaştırılamayacak bir takım yasaklamaların getirilmi olmasını hoşgörü ile karşılamadık.

Yönetim Kurulu kararları, beyanları, bildirileri savcının kapısından geçmez hür sendikacılıkta. Bunları bir muhtıra ile Hükümete intikal ettirdik. Şikayetlerimizin takipçisi olacağımızı, konuyu uluslararası sendikacılık sahasına götüreceğimizi, uluslararası Çalışma Teşkilatında Hükümeti ifade vermeye çağıracağımızı muhtırada belirttik. ICFTU'ya durumu bütün açıklığıyla yazdık...."

Seyfi Demirsoy

TÜRK–İŞ GENEL BAŞKANI İBRAHİM DENİZCİER 3.7.1981

"Halen Türkiye ile ilgili müzakereler devam ederken ve henüz kesin bir neticeye bağlanmadan ICFTU'nun en yetkili kişisi olan Genel Sekreter Kersten'in bu açıklaması Türkiye ve Türk-İş hakkında tamamen ön yargıdan ileri gelmektedir.

Avrupa'lı bazı sözde dostlarımızın ön yargılı ve tek taraflı bilgilerle ICFTU'yu etkileyip Türk -İş ve ülkemiz aleyhine karar aldırmayı planladıkları bu karara karşıyım.. Bu karar ICFTU'nun tarihine bir kara leke olarak geçecektir."

Asya günümüzde Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na "genel başkan" veriyor...

Asya'da, ICFTU'nun "bölgesel örgütü"nde altı başkan vekilinden birisi de "Türk-İş Genel Başkanı"...

Asya Bölgesel Örgütü, Türk-İş tarafından basına yansıtılanın aksine, "bağımsız" bir işçi "konfederasyonu" da değil...

ARO'nun icra kurulu, yönetim kurulu, genel kurulu bölge örgütlerine en geniş temsil olanağı sağlayabilmek için yapılmış düzenlemelerden ibaret; başkan vekilliği de bu düzenlemenin bilmem kaçta biri.

"ICFTU İcra Kurulu haksız" diyen de yok; karara karşı çıkanda...

Ama bugün Asya'da bunlardan kaçını söyleyebilecekti Denizcier?...

Ne söylenecekse Türkiye'de söylenecek.

İşin gerçeği bu.

TÜRK İŞÇİSİNE YARAŞAN

Bir kez daha yineleyelim: İşçi hareketinin gücü birlik ve beraberlikten geçer.

Türk işçisini yalnızlığa itmek, O'nu güçsüzleştirmek demektir. Bunu yapmaya kimsenin hakkı yoktur.

Türk-İş'e düşen, balon yaratıp bunları korumaya çalışmak değil, özgür sendikacılık ilkeleriyle uyumlu tutum ve davranışlar içine girmektir. ●

YAĞ, YENİDEN SORUN MU OLUYOR?

- **Eskişehir Ziraat Odası, yörede ayçiçeği ekim alanlarının geçen yıla oranla üçte bir oranında azaldığını belirtmektedir. Ayrıca, Trakya ve Marmara'da da ayçiçeği ekim alanlarının azaldığı ilgililerce açıklanmıştır. Bu bilgiler gerçekse, Türkiye'de olabilecek yağ darlığını önleyebilmek için şimdiden önlemler alınması zorunludur.**

- **Türkiye'de yağ darlığı çekilmemesi için en başta gelen önlem, ayçiçeği taban fiyatının bir yıl önceden açıklanmasıdır.**

Ayçiçeği, uzun yıllar Trakya ve Marmara bölgesinin ana ürünü olmuştur. En yüksek üretimde 562 (bin) tonla 1972'de elde edilmiştir. Ancak o tarihten beri taban fiyatlarının düşük tutulması nedeniyle ekim alanları sürekli azalarak 481 (bin) hektardan 1978'de 300 (bin) hektara kadar düşmüştür. Uygulanan yanlış fiyat politikasının sonucu olarak ayçiçeği, üretici için çekici olmamış ve alternatif ürün olan buğdaya geniş ölçüde dönüş olmuştur. Bu durum ülkemizde bitkisel yağ açığının meydana gelmesine neden olmuş ve milyonlarca dolar karşılığı yağ dışalımı yapılmıştır. Öte yandan bu yanlış politikanın sonucu, ayçiçeği tohumu işleyen fabrikalarda atıl kapasite ile çalışmak zorunda kaldığından sanayi kesimi de büyük ölçüde zarar görmüştür.

Bu nedenle, soruna öncelikle bir çözüm yolu bulmak, yağlı tohum üretimini en azından kendimize yeterli bir düzeye çıkarmak ve yağ sanayiimizin hammadde gereksinimini karşılayarak önemli ölçüdeki atıl kapasiteyi çalışır hale getirmek için 1978'de "Yağlı Tohumlu Bitkiler Entegre Projesi" hazırlanmış ve projeyi uygulamak üzere Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş. Bakanlar Kurulu kararı ile görevlendirilmiştir. Bu projeyle, var olan üretim alanlarında verimin artırılması ve yeni üretim alanlarını oluşturmaya yönelik önlemler alınmıştır. Ayrıca destekleme alımları

TÜRKİYE'DE son günlerde, bitkisel yağ konusunun yeniden sorun olup olmayacağı tartışılıyor.

Beş yıllık kalkınma planlarında, tarım kesimine yeterince pay ayrılmadığı bilinmekte. Buna karşın, tarımsal ürünlerin, nüfus artış hızının üstünde bir artış göstermesi sonucu bitkisel yağ ve pirinç dışında halkın besin maddeleri gereksinimi karşılanmıştır. Bu arada sanayide girdi sağlanmış, dışsatımla Türkiye'ye yılda, 1,5 milyar dolar dolayında döviz kazandırmıştır.

Ancak, Türkiye'nin varolan potansiyeli gözönüne alındığında, tarım sektöründe sağlanan gelişmeyi yeterli görmek olası değildir. Bir tarım ülkesi olan Türkiye'nin, zaman zaman bazı besin maddelerini dışalım yoluyla karşılaması ise, uygulanan yanlış politikalara bağlanmaktadır.

YAĞ GEREKSİNİMİ

Türkiye'de kişi başına tüketilen yağ miktarı 1968'de, 7,5 kilo iken, 1975'de 10 kiloyu bulmuştur. Bugün ise kişi başına tüketim, 14,5 kilo dolayında bulunmaktadır. Bu miktarın 3 kilosu hayvansal, 2,1 kilosu zetinyağı, 4,4 kilosu likit, 5kilosu da margarindir. Yağ isteminin 1982 yılında, bu yıla oranla yüzde 9,42 artması ve toplam istemin 716 bin tona ulaşması beklenmektedir. Ayrıca bu miktarın 450 bin tonunun yağlı tohumlu bitkilerden karşılanması da zorunludur.

Bu nedenlerle 1970'li yıllarda balayan ve zaman zaman ortaya çıkan yağ darlığının görülmemesi ve yeniden dışalıma gidilmemesi için köklü, kalıcı önlemler alınması gerekmektedir.

Ayçiçeği taban fiyatı bir yıl önce açıklanmalıdır.

YAĞLI TOHUMLU BİTKİLER

Yağlı tohumlu bitkilerden ayçiçeği, kolza, aspir, yer fıstığı ve susam ülkemizde, doğrudan tohumlarından yağ elde edilen bitkileri oluşturmaktadır. Pamuk çiğidi, haşhaş tohumu, keten tohumu, kenevir tohumu ve soya bitkisel yağ üretiminde değerlendirilmektedir. Ancak, bu bitkiler ana ürünlere bağımlı olduklarından yağlı tohum elde etmek amacıyla üretilmektedirler. Bu nedenle yağ gereksiniminin karşılanmasında birinci guruptaki bitkilerin, özellikle de ayçiçeği ve kolza üretimine ağırlık verilmelidir.

uygulanmasında taban fiyatın, özendirici nitelikte kullanılmasını sağlamak için ilan zamanının, üreticiye işletme planını belirlemesinde seçim yapma olanağını sağlayacak önlemler getirilmiştir.

Ayçiçeği ve buğday alternatif ürünler olarak ekonomik koşullara göre ekim alanlarında biri diğerinin yerini alabilmektedir. Buğday tarımı, ayçiçeğine göre yetiştirilmesi, bakımı ve hasadı daha kolay girdileri daha düşük ve riski daha az bir üretim koludur. Bu özellikleriyle üretici buğdayda birim alandan daha çok net gelir sağlayabilmektedir. Yapılan incelemelerde; buğday ve ayçiçeği maliyet paritesi 3-3,4 arasında değişmektedir. Bu duruma göre, buğday fiyatı 16 lira olduğu zaman, ayçiçeği fiyatlarının 48-54 lira arasında olması gerekmektedir.

Üretici üzerindeki kuşkuları gidermek ve seçim olanağı vermek için hiç olmazsa garanti fiyatın bir yıl öncesinden açıklanması zorunlu olmaktadır. Ayçiçeği ekim alanlarının istenilen düzeye çıkarılabilmesi için, fiyatların önceden açıklanmasının gereği şimdiye kadar alınan sonuçlardan ortaya çıkmaktadır.

AYNI HATA

1980-81 yıllık icra planlarında fiyatların önceden belirlenip açıklanması yer almış olmasına karşı, uygulama bu yönde olmamıştır. Üretici açıklanmayan fiyata göre bir riske girmek istememiştir. Nitekim ayçiçeği ekim bölgelerinden olumlu bilgiler alınmamaktadır. Örneğin, Eskişehir Ziraat Odası, Eskişehir ve çevresinde geçen yıl 140 (bin) dekarlık bir alanda yapılan ayçiçeği ekiminin 50 (bin) dekara düşerek, üçte bir oranında bir azalma olduğunu belirtmiştir. Öte yandan önemli bir ayçiçeği üretim bölgesi olan Trakya ve Marmara'da ayçiçeği ekim alanlarının azaldığı ve buğday üretiminin bu nedenle az da olsa arttığı ilgililerce açıklanmış bulunmaktadır.

Söz konusu önbilgiler gerçek ie, ülkemizde yeni bir yağ darlığını önleyecek biçimde ve şimdiden gerekli önlemler alınmalıdır.

Kuşkusuz bu önlemlerin başında 1981 Sonbaharında 1982 yılı ayçiçeği taban fiyatlarının açıklanması yer almalıdır. Ayrıca Ticaret Bakanlığı tereyağ dışsatımı için vermiş olduğu izni bir kez daha gözden geçirmelidir. •

TOPLU KONUT YASASININ YANKILARI

RECAİ KOCAMAN

- **Toplu Konut Yasası, "Özel sektörü teşvik eden hükümler içermediği" veya "özel sektörü safdışı bıraktığı" gerekçeleriyle eleştiriliyor.**
- **Yasanın amacı, inşaat sektörünü bunalımdan kurtarmak değil, az gelirli yurttaşları konut sahibi yapmaktadır.**
- **Yasa iddia edildiği gibi uygulamada büyük zorluklar getirmiyor. Konut edinmek isteyen yurttaşların yapacakları işlemler hem çok az hemde çok basittir.**

Amaç, az gelirli yurttaşları konut sahibi yapmak.

TOPLU Konut Yasası üzerindeki tartışmalar sürerken çok sayıda kişi ve kuruluş bu yasaya ilişkin görüşlerini açıkladı.

Mimarlar Odası adına yapılan açıklamada, yasanın genellikle olumlu karşılandığı vurgulandıktan sonra, **"kiralık konut üretme seçeneğine yer verilmemiş"** ve **"yerel yönetimlerin devre dışı bırakılmış"** olması yönünden eksiklikler bulunduğu ileri sürülerek, bunların giderilmesi önerildi.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, İstanbul Ticaret Odası, Türkiye İnşaat ve Tesisat Müteahhitleri İşveren Sendikası, Türkiye Müteahhitler Birliği ve Türkiye İnşaat Sürveyanlar Federasyonu gibi meslek kuruluşları, yasayı tatmin edici bulmadıklarını açıkladılar. Hatta, bunların bir bölümü, **"özel sektörü teşvik eden hükümler içermediğinden"** ya da **"özel sektörü saf dışı bıraktığından"** söz ederek, yasaya daha açık eleştiriler yönelttiler.

Bu olumsuz değerlendirmeler, kanımızca, eleştiriyi yapanların beklentileriyle yasanın güttüğü amaç arasında ortaya çıkan çelişkiden kaynaklanıyor. Çünkü, bu yasanın amacı, **"inşaat sektörünü bunalımdan kurtarmak değil, az gelirli yurttaşları konut sahibi yapmak"**'tır. Anlaşıldığına göre, bu yasadan sosyal değil, ekonomik işlevler bekleniyormuş. Bu beklentiler gerçekleşmeyince, düşkırıklığına uğramanın neden olduğu tepkiler ortaya çıktı...

Buna karşılık, yasayı, asıl amacına uygun biçimde değerlendiren özel kesim mensuplarının da seslerini duyurmaya çalıştıkları görüldü. Türkiye Resmi Sektör Müteahhitler Sendikası (TÜRK İNŞA) genel sekreteri Basri Akçaru, İstanbul'daki BATIKÖY adlı toplu konut projesinin yapımcısı Ali Rıza Çarmıklı ve Ankara'daki MESA adlı konut projesinin yapımcısı Aykut Kutlu tarafından yapılan açıklamalar, bu

Sosyal konut edinmek için formalite az

olumlu yaklaşımın somut örnekleri olarak gösterilebilir.

Bu tartışmalar sürerken, yasaya ilgi gösteren pekçok yurttaş, ARAYIŞ"a başvurarak, "konut edinmek için yapılacak işlemler konusunda ayrıntılı bilgi verilmesini" istediler.

Bu istekleri, olanaklarımız içinde yerine getirmeğe çalıştık.

YAPI TASARRUFU HESABI

Yurttaşların toplu konutlardan birini edinebilmeleri için, ulusal bankalardan birinde "Yapı tasarrufu hesabı" açtırarak yapı yaklaşık maliyetinin yüzde yirmisi tutarındaki parayı, üç yıl içinde bu hesaba yatırmaları gereklidir. Yüzde yirmilik oran, 500 binden az nüfuslu yerlerde kurulacak brüt 85 metrekareye kadar büyüklükte olan konutlara uygulanacaktır. Yüzölçümü 85-100 metrekare olan konutlar için ise, yapı yaklaşık maliyetinin yüzde yirmibeşi yatırılacaktır. Hesaba bir yılda yatırılacak para, üç yılda yatırılacak miktarın yüzde yirmibeşinden az olmayacak ve bu oranlar, nüfusu 500 bini geçen yerleşme alanlarında ayrıca yüzde iki artırılacaktır.

Yapı tasarruf hesabında biriktirilen miktar, konutun teslimi sırasında hesaplanacak satış bedelinin yukarıda belirlenen oranlarından az ise, hak sahibi, kendisine tanınacak en az altı ay, en çok iki yıl içinde, noksan meblağı tamamlamak zorundadır.

Bir bankada yapı tasarrufu açtıran yurttaşın, bir yerleşme alanındaki konutu edinebilmek için, yapı tasarrufu hesabı açtırdıktan bir yıl sonra, Türkiye Emlak Kredi Bankası'na başvurması gerekmekte.

Emlak Kredi Bankasınca, bu başvurular değerlendirilerek, yasal koşulları yerine getirmiş olanlara konut ön tahsisi yapılır. Aynı konut için birden çok istekli olması durumunda, hesap artığı en yüksek olan yeğlenir, gerekirse noter önünde ad çekilecektir.

TEŞVİK PRİMİ

Yapı tasarrufu hesabının özendirilmesi amacıyla teşvik primi esası öngörülmüştür.

Hak sahibinin, bankada yapı tasarrufu hesabı açtırmasından iki yıl sonra, hak ettiği teşvik primi hesaplanacak ve adına alacak kaydedilerek yapı kredisi borcundan düşüleceği kendisine bildirilecektir.

Hak sahibi, üç yıl boyunca biriktirmesi gereken toplam meblağın en az yüzde yetmişbeşini, ikinci yılın sonuna kadar tamamlamışsa, teşvik priminden, bu üç yıllık toplam meblağın yüzde yirmibeşi oranında yararlanır; ikinci yılın sonundaki biriktirimi yüzde yetmişbeşin altında ise, teşvik priminden yararlanma oranı yüzde onbeş olacaktır.

YAPI TASARRUFU KREDİSİ

Yapımı tamamlanan konutlar, Emlak Kredi Bankasınca teslim alınır ve bu sonuç hak sahiplerine de bildirilir. Durumu öğrenen hak sahibini, yapı tasarrufu açtırmış olduğu bankaya başvurarak kendisine kredi açılmasını ister.

Bu banka, hak sahibine, birikmiş meblağın, 1,5 katından az olmamak üzere "Yapı tasarrufu kredisi" açtıktan sonra, bu kredi ile hak sahibinin birikmiş parasını "Kamu Konut Fonu"na aktarır.

YAPI KREDİSİ AÇILMASI

Kamu Konut Fonu, hak sahibine, "Yapı Kredisi" adı altında ayrı bir kredi daha açarak, toplam meblağı konut satış bedeline eşit miktara yükseltir. Hak sahibi, yapı kredisinden teşvik primi düşüldükten sonra kalan miktar kadar, konut fonuna borçlanır.

Yapı kredisinin açılmasından sonra, konut ve bu konutun kat mülkiyet belgesi hak sahibine teslim edilir.

Görüldüğü gibi, bu yasa uyarınca konut edinen hak sahipleri, yapı tasarrufu hesabını açtırmış oldukları bankadan "Yapı tasarrufu kredisi", Kamu Konut Fonundan da "Yapı kredisi" alacaklar ve bu iki kuruluşa krediler ölçüsünde borçlanacaklardır.

Yasa, bu kredilerin geri ödenme sürelerini ve bunlara uygulanacak faizleri, konutun yapıldığı yer'in 500 binden az nüfuslu olup olmadığına ve konutun brüt yüzölçümüne göre değişen miktarlar olarak belirlemiştir.

Örneğin, en düşük faiz oranı -yüzde beş- ve en uzun ödeme süresi -yirmi yıl-, 500 binden az nüfuslu yerleşim alanlarında kurulan ve yüzölçümü 75 metrekareye kadar olan konutlar için; en yüksek faiz oranı -yüzde onbir- ve en kısa ödeme süresi -onüç yıl- ise, nüfusu 500 bini aşan yerlerdeki 95-100 metrekarelik konutlar için öngörülmüştür.

HAK SAHİPLİĞİNİN DÜŞMESİ

Hak sahibinin bankadaki yapı tasarruf hesabını kapatması veya Emlak Kredi Bankasınca bu yasanın kapsamına girmeyeceğinin saptanması durumlarında hak sahipliği düşer. Hak sahipliğinin düşmesinden sonra, yapı tasarruf hesabında birikmiş para faiziyle birlikte kendisine verilir.

Bankalar, hak sahipliğinin düşmesi dışında bir nedenle yapı tasarrufu hesaplarına herhangi bir faiz veremez, başka bir çıkar sağlayamazlar.

Lüks değil, sosyal konut

Yurttaşlar, yukarıda açıklanan bireysel başvurma yolu dışında, üyesi bulundukları yapı kooperatifleri, kooperatif birlikleri ve sosyal güvenlik kurumları aracılığıyla da konut edinebilirler. Bu durum ve kuruluşlara da, bu yasada yazılı hükümler uygulanır.

Bu yasadan yararlanarak üyelerine konut sağlamak isteyen kooperatifler, kooperatif birlikleri ve sosyal güvenlik kurumlarının proje giderleri kendileri tarafından, alt ve üstyapı inşaat işlerini yürütürken yapacakları harcamalar Kamu Konut Fonundan karşılanır; arsası olmayanlara İmar ve İskan Bakanlığınca arsa tahsis edilir.

Kamu Konut Fonu dışındaki bir kaynaktan konut edinmek amacıyla kredi sağlayan ve durumları bu yasanın hak sahipliği tanımına uyan yurttaşlar da Kamu Konut Fonu kredilerinden yararlanabilirler ve bu amaçla yapı tasarruf hesabı açtırabilirler.

YURT DIŞINDA ÇALIŞANLARIN DURUMU

Dış ülkelerde çalışan yurttaşlarımız, bu yasanın tanımladığı hak sahipliği koşulu aranmaksızın, yurt içinde veya dışındaki Türk Bankalarında, toplu konut yerleşme alanlarında yapılan konutlar için yapı tasarrufu hesabı açtırabilir ve bu yasanın öngördüğü kredilerden ve teşvik primlerinden yararlanabilirler.

Bu gibi kimselerin tasarruf hesabına yapacakları ödemeler yabancı paralarla olur ve açılmış yapı tasarrufu hesaplarını kapatmaları durumunda, hesaplarında birikmiş parayı yabancı para olarak geri alabilirler.

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Geçici maddelerde, bu yasanın yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş kooperatifler, kooperatif birlikleri ve sosyal güvenlik kurumlarınca, üyelerinin gereksinmesini karşılamak üzere yaptırılmakta olan sosyal konutlara ve aynı süre içinde özel konut yapımcılarıyla bağlantı yapmış olanların konutlarına, yapı tasarrufu hesabı açtırma koşulu aranmaksızın Kamu Konut Fonundan ÖZEL KREDİ verilmesine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. (Yapımı ağır-aksak bir tempoda sürdürülmekte olan bu konutların sayısı 100 binden fazladır.)

Öte yandan, yasanın yürürlüğünden önce Emlak Kredi Bankasınca açılmış konut kredilerine, bu yasanın tanımladığı "faiz farkı iadesi" nin nasıl uygulanacağını ve aynı dönemde "kendi nam ve hesaplarına konut inşa etmek üzere" kurulmuş şirketlerce bu amaçla satın alınan taşınmazların hangi kurallara tabii tutulacağını belirleyen geçici maddeler de yasada yer almaktadır.

Görüldüğü gibi, bu yasa uyarınca konut edinmek isteyen yurttaşların yerine getirmeleri gereken işlemler, yasayı bu yönden eleştirenlerin ileri sürdükleri kadar çok ve karışık değildir.

Kanımızca, bu konuya ilişkin eleştiriler, ya uygulamaları yozlaştırmaya yönelik çabalardan, ya da yasanın yeterince incelenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Aslında, konut edinmek isteyen yurttaşların yapacakları işlemler hem çok az, hem de çok basittir. Özetlemek gerekirse:

- Ulusal bankalardan birine, konut tasarrufu hesabı açtırmak üzere başvurulacak; bildirilen miktarda para, üç yıl içinde bu hesaba yatırılacaktır.
- Hesabı açtırdıktan bir yıl sonra Emlak Kredi Bankasına başvurulacaktır. (Bu başvuru üzerine, hak sahibine konut ön tahsisi yapılacaktır.)
- Emlak Kredi Bankasından, konutun yapımının tamamlandığına ilişkin yazı geldiğinde, tasarruf hesabının açıldığı ulusal bankaya başvurularak kredi işlemlerinin yapılması istenecektir.
- Sırasıyla, hesabın açıldığı bankadaki ve Emlak Kredi Bankasındaki kredi işlemleri tamamlanınca, konut ve bu konutun kat mülkiyet belgesi hak sahibine teslim edilecektir.

Yukarıda yazılı işlemler ilgili bankalarca yürütülecektir, hak sahibinin başvurması gerekli ve yeterlidir.

- Yurttaşın, konutunu teslim aldıktan sonra yapacağı iş, borç taksitlerini, konut tasarruf hesabını açtırdığı bankaya düzenli bir biçimde ödemekten ibarettir. •

Borç, düşük faizle 20 yılda ödenecek

ENFLASYONA VE İŞSİZLİĞE EŞ AĞIRLIK

- 24 Ocak kararlarının alternatifi olduğu, uluslararası düzeyde bir kez daha kanıtlanırken, işsizliğin savsaklanamıyacak bir sorun olduğu anlaşıldı.

- Gelişme sürecindeki ülkelerin yaşadıkları ve bir süredir ciddi surette yakındıkları bu gerçekler, paracı politikalar sınaileşmiş ülkelerin başlarına dert açıncaya dek, bu ülkelerce duymazlıktan, bilmezlikten gelindi.

BATILI yedi sınaileşmiş ülkenin önderleri arasında 21-22 Temmuz 1981 günleri Kanada'nın Ottawa kentinde yapılan doruk toplantısından sonra yayınlanan bildirinin, ülkemiz açısından en düşündürücü yanlarından biri, kuşkusuz, bu bildiride, ekonomiyi iyileştirme çabalarında enflasyonla istihdama eş ağırlık verilmesi görüşünün yer almış olması. Ayrıca bildiride yüksek faiz oranlarının sınai yatırımları yavaşlattığı ve işsizliği artırdığı belirtildi.

1973 petrol bunalımından sonra ülkelerinin ekonomi politikaları arasında daha sıkı bir eşgüdüm sağlama gereğini duyan Batılı sınaileşmiş ülkelerin önderleri, enflasyonla savaşımı öncelikler listesinin başına koyma konusunda anlaşmışlardı. Bu anlaşmaya egemen olan görüşe göre, fiyat istikrarı her şeyden önce sağlanmalı, bu sağlandıktan sonra istihdam sorunu, yeni iş alanları açma sorunu ele alınmalıydı.

Batılı önderler, ekonomi politikalarının hedefleri gibi araçları konusunda da görüş birliğine varmışlardı. Bu araçların başlıcaları, para hacminin sınırlandırılması, kamu harcamalarının azaltılması, yüksek faiz oranlarının uygulanmasıydı.

Böylece bir tür paracı karşı devrim tüm batılı ülkeleri sardı. O kadar ki, o yıllarda İngiltere'de iktidarda bulunan İşçi Partisinin James Callaghan başkanlığındaki hükümeti bile bu paracı yaklaşımı benimsedi.

1970'li yılların ortalarında Batı Avrupa ülkelerinde yapılan seçimlerin sonuçları da politikacılara, sokaktaki adamın, seçmenlerin, işsizlikten çok enflasyonla ilgili olduğu, enflasyondan daha çok korktuğu izlenimini verdi. O nedenledir ki yer yer "işsizlikten, işsizlerden başka kimse korkmaz" sloganı yayılır oldu.

Bu paracı yaklaşım, uluslararası yardım musluklarını elinde tutan sınaileşmiş büyük ülkeler ve onların sözü geçerlik alanları içinde bulunan uluslararası yardım kurumları tarafından gelişme sürecindeki ülkelerin önüne, bu ülkelerin ekonomik ve toplumsal yapıları ve sorunları dikkate alınmaksızın, bir dış yardım alma koşulu olarak konulur hale getirildi.

Ülkemize de bu yaklaşım, 24 Ocak kararları ile yansıdı. Bilindiği gibi, para hacminin sınırlandırılması, yüsek faiz uygulaması, kamu harcamalarının ve kamu finansman açıklarının azaltılması sürekli devalüasyon ve sürekli zam temeline dayanan söz konusu karar açıklandığı günden bu yana, sosyal içerikden yoksun olmakla, ekonomik büyümeyi ve istihdam sorununu dışlamakla eleştirildi.

EKONOMİK DURGUNLUK VE GÖRÜLMEMİŞ İŞSİZLİK

Kimilerinin paracı, kimilerinin Friedman'cı dediği bu politikacılar, enflasyonu beklendiği ölçüde yavaşlatmadı ama, uygulandığı ülkelerde kaygı verici bir ekonomik durgunluğa ve işsizlik artışına yol açtı.

Nitekim, Kalkınma için Ekonomik İşbirliği Örgütünce (OECD), yapılan en son tahminler, 24 ülkelik örgüt bölgesinde 1981 yılında ekonomik büyümenin yüzde bir dolayında olacağını ve 24 milyon olan bölgedeki toplam işsiz sayısının 1982 yılında 26 milyona ulaşacağını gösteriyor. Öylelikle halen yüzde yedi yedi buçuk dolayında olan ortalama işsizlik oranı 1982 yılında yüzde dokuza varmış olacak. Nüfus yapısı daha genç olan Türkiye gibi ülkelerde ise işsizlik oranının yüzde yirmi gibi kaygı verici boyutlara ulaşacağı yine OECD'nin tahminleri arasında yer alıyor.

IMF BİLE KARAMSAR

Efendilerinden aldığı talimatla bu politikaların bayraktarlığını yapan Uluslararası Para Fonu (IMF) bile şimdi karamsar. Ottawa Doruğu öncesi yayınlanan 154 sayfalık "World Economic Outlook" başlıklı raporunda Fon, sınaileşmiş ülkelerde üretimin gelecek yıl çok mütevazi ölçüler içinde artacağını, işsizliğin ise artmasını sürdüreceğini belirttikten sonra, dünyanın enflasyon içinde durgunlukla karşı karşıya bulunduğunu belirtiyor.

BATILI ÖNDERLERİN AYAKLARI SUYA ERİYOR

Aslında, şimdi, Batılı ülkelerin önderleride, bu önderlerin etkisindeki uluslararası kuruluşlar da bilineni ilan ediyorlar. Çünkü söz konusu politikalar uygulamaya konulduğundan beri içeride ve dışarıda birçok iktisatcı, hatta 1978 yılında Türk Hükümeti bu politikaların bu sonuçları vereceğini söylemiş ve bunu anlatmağa çalışmıştı. Ama, benzer politikiların uygulandığı batılı ülkelerin başları derde girmeden önce bunları kabul ettirmek güçtü. Ne zaman ki işsizlik Fransa eski Başkanı Valery Giscard d'Estaing'e seçim kaybettiren nedenlerden biri olarak değerlendirilmeğe başlandı, ne zaman ki benzer politikaların uygulandığı İngiltere'de batılı gözlemcilere göre işsizliğin ve ırkcılığın yol açtığı sosyal huzursuzluklar patladı, Batılıların ayakları suya ermeğe başladı.

FAİZ POLİTİKASI TUZ BİBER EKTİ

Bu yıl başında Amerika Birleşik Devletlerinde Regan yönetiminin işbaşına gelmesinden sonra, bu yönetimin enflasyonla savaşım için uygulamaya koyduğu program çerçevesinde faiz oranlarını yükseltmesi, bizim gibi ülkelere yüksek faiz oranı

uygulama tavsiyelerini eksik etmeyen batılı dostlarımızı büsbütün köşeye sıkıştırdı. Çünkü faiz oranlarını aynı ölçüde yükseltmeseler sermaye çıkışına engel olamıyacaklardı. Bunu önlemek için faiz oranlarını yükseltseler, esasen yer yer duralamış olan yatırımlar daha da geriliyecek ve görülmemiş boyutlara varmış işsizlik daha da artacaktı. Siyasal, sosyal ve ekonomik sakıncaları iyiden iyiye somutlaşan paracı politikalar karşısında, bu politikaları uygulayan gelişme sürecindeki ülkelerin yakınmalarına kulaklarını tıkayanlar, gelişme sürecindeki ülkeler bu sorunları uluslararası gündeme getirdiklerinde dudak büküp geçenler, politikaların zararları kendilerine dokanınca konuyu bir anda doruğa getiriverdiler.

BU POLİTİKALARIN ALTERNATİFİ YOK DİYENLERİN KULAKLARI ÇINLASIN

Yedi yıldan beri yapılan bu Batılı ülke önderleri doruk toplantıları sonuçlarının hemen yaşama aktarılmasını beklememek gerektiği, geçmiş deneyimlerden biliniyor. O nedenle bu alanda dünya çapında hızlı bir anlayış değişikliği beklemek belki iyimserlik olur.

Ama Türkiye gibi ülkeler açısından, bu toplantının ve sonunda yayınlanan bildirinin birçok bakımdan önem taşıdığına kuşku yok.

Bu bildiriyle, her şeyden önce işsizlik sorununun savsaklanmayacak bir sorun olduğu bir kez daha kanıtlanmış bulunuyor.

Sıkı para, yüksek faiz politikasına sınaileşmiş ülke ekonomilerinin bile dayanamadığı açık seçik belirlenmiş oluyor.

Gelişme sürecindeki ülkelerin paracı politikalardan olan yakınmalarının daha büyük bir anlayış göreceği bir zemin oluşmuş bulunuyor.

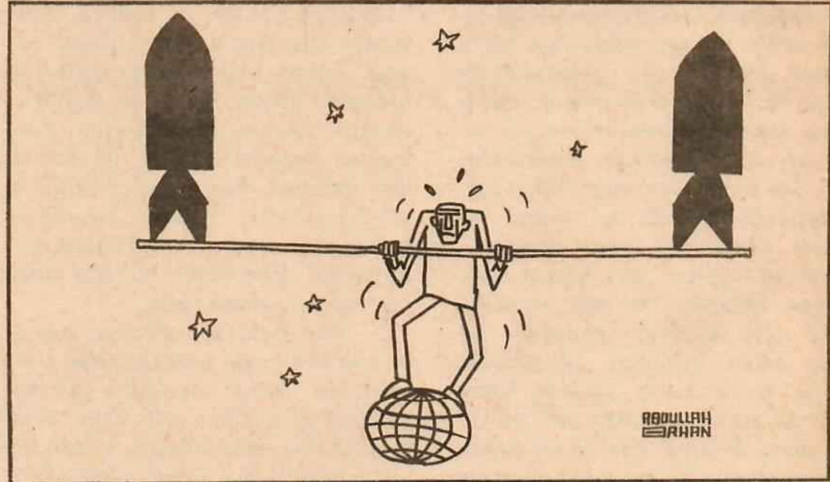
Ayrıca, 24 Ocak kararlarının alternatifi olduğu uluslararası planda bir kez daha kabul edilmiş oluyor. Bu politikalar alternatifsizdir, bunun aksini söyleyenler ya kasıtlıdır ya da solcudur, diyenlerin kulakları çınlasın. Bunu söyleyenler, şimdi Batının önderlerini de solculukla suçlayacaklar mı, diye insan merak etmekten kendini alamıyor? Gördünüz mü sözün ucu nerelere kadar gitti... •

YUMUŞAMANIN DRAMI

HALUK GERGER

• Batı ile Doğu arasındaki ılık balayı sona mı erdi? Özellikle Reagan Yönetiminin işbaşına geçisinden sonra birçok kişi Batı ile Doğu arasında yeni bir gerginlik dönemine girildiği kanısında.

MADRİT'te 35 ülkenin katıldığı ve 1975 yılında imzalanan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) sonuç belgesinin görüşüldüğü Konferans, tembel yaz günlerine uygun bir yavaşlık içinde sürerken, nihayet "tam bir fiyasko" olduğu gerekçesiyle Ekim ayına kadar çalışmalarına ara verdi. Bu arada, hemen herkes Doğu-Batı ilişkilerinde artık yumuşamanın sona erdiğini ve yeni bir gerginlik dönemine girildiğini söylüyor; olaylar da, ne yazık ki, bu görüşü doğruluyor. Yumuşamayı sürdürmek isteyenlerin sesleri ise, Doğu ile Batı arasındaki karşılıklı suçlamaların ve çatışmaların gürültüsü içinde gittikçe duyulmaz oluyor. Avrupa'da yumuşama, bloklar arasındaki ilişkilerin ve Avrupalı devletlerin birbirlerine davranışlarının nasıl olması gerektiğini gösteren yazılı kuralları içeren AGİK son senedi ile somut ifadesini bulmuştu. Son Senet, aynı zamanda soğuk savaşın da gerçek anlamda son bulmasının resmi belgesi olmuştur.

Soğuk savaş döneminde Doğu ile Batı arasındaki ana anlaşmazlık noktası, İkinci Dünya Savaşından sonra yeni Avrupa düzeninin nasıl olacağı konusunda düğümlenmekteydi. Savaş sonrası Avrupa'sının sınırlarının nasıl çizileceği ise acil bir sorun olarak ortaya çıkmıştı. Başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu Bloku, Savaş sonunda oluşan fiili siyasal ve sınırsal yapının kabulunu isterken, ABD'nin başını çektiği Batı Bloku, bu yapıyı kabul etmemekteydi. İdeolojik mücadele çerçevesi içindeki somut anlaşmazlık noktalar arasında Almanya, Alman-Polonya ve Alman-Çekoslovakya sınırları, Berlin'in durumu gibi sorunlar vardı.

Özellikle Doğu Blokunun 1950'lerden başlayan çabalarıyla toplanan AGİK, bir anlamıyla da, Avrupa'da savaş sonunda oluşan siyasal ve sınırsal yapının onaylanması anlamına gelmekteydi. 1969-1973 yılları arasında da, bu yapıya en şiddetli biçimde karşı çıkmış olan Batı Almanya, "doğu politikası" sonucu, Sovyetler Birliği, Polonya, Çekoslovakya ve Doğu Almanya ile imzaladığı bir dizi ant-

laşma ile Doğu Blokunun ana isteklerini kabul etmiş ve AGİK yolunu açmıştı. Salt bu açıdan bakınca son senedin imzalanmasıyla Doğu Bloku soğuk savaş döneminde Batı ile olan somut sorunların en önemlilerini kendi lehine cözme olanağını elde etmiş olmaktaydı. Böyle olunca, AGİK'te somut ifadesini bulan yumuşama, Doğu Bloku açısından önemli dış politika amaçlarını gerçekleştiren bir süreç olarak algılanmıştı.

Doğu'nun bu "kazanım"ına karşı Batı'da birçok çevre, AGİK son senedinin imzalanmasının Batı'nın soğuk savaş süresince direndiği çözümlerin kabul edilmesi biçiminde yorumlamış ve Batı'nın böylece siyasal bir yenilgiyi uğradığını düşünmüştür. Bu "yenilgi"ye karşılık Batı, son senette bulunan birçok ilke ve kuralı, Doğu Bloku ile arasındaki ideolojik savaşımda birer kazanım olarak yorumlamak yolunu seçmişti.

Doğu ile Batı arasındaki ilişkiler gerginleştikçe, Doğu Bloku son senedi Avrupa'daki sınırları kalıcı hale getiren bır belgeye, Batı ise ideolojik savaşımda kullanılabilecek bir takım genel ilkelere indirgemek eğiliminde olmuşlardır. Yumuşamanın dramı da burada yatmaktadır. yumaşama sürecinin temel belgesi, son senet bir araç durumuna düşürülmüştür. Son senet, Sovyetler Birliği için Avrupa'nın siyasalu ve sınırsal düzenini uluslararası güvencelere bağlayan ve böylece onu amaca ulaştırmak bulunan bir araç olurken, ABD için edolojik savaşımın bir aracı haline gelmiştir. Dolayısıyla, taktik kazanımların üstünde kabul edilerek bir amaç olması gereken yumuşama, iki taraf için de dış politika amaçlarına hizmet eden bir araca dönüşmüştür.

Madrit'teki çıkmaz da bundan kaynaklanmaktadır. Şimdi Madrit Konferansına katılan ülkelere yumuşamanın geleceğini kurtarma görevi düşüyor. Bir araç değil amaç olan yumuşama, içine düşürüldüğü çıkmazdan kesinlikle kurtarılmalıdır. Barış içinde gelişmeyi sağlayacak uluslararası çevreyi yumuşama dışında yaratmak olanaksızdır. Unutulmamalıdır ki, yumuşamanın tek seçeneği soğuk savaştır. Soğuk savaş ortamında ise elde edildiği sanılan kazanımlar ya da yenilgiler anlamsızlaşacaktır. Nükleer çağda soğuk savaş asla kabul edilemez bir tehlikedir. •

KÖYLER: YIRTILAMAYAN KARANLIK

Dr. MUSTAFA ÖZCAN ÜLTANIR

• Bugün köylerimizin yarısı karanlıkta. Dağınık kırsal bölgelerin ancak dörtte birine elektrik götürülebilmiş. 1978/1979 döneminde köy elektriklendirilmesi yeni bir anlayışla ele alınmış, her yıl 5000 köye elektrik götürülmesi politikası uygulamaya konulmuştu. Böylece 1983 yılının sonunda elektriksiz köyümüz kalmayacaktı. 5000 köy politikası bir yana itelendi ve 1980 yılında programa 2500 köy alındı . 1981 yılına gelindiğinde de programa hiç köy alınmadığı görüldü.

TÜRKİYE'de kişi başına yıllık elektrik tüketimi, dünya ortalamasının yarısına ulaşamadığı gibi, komşu ülkeler düzeyinin de altındadır. Kırsal yörelerimizin önemli bir bölümünde elektrik hiç yokken, olanlarında kişi başına yıllık kullanım düzeyi, Türkiye ortalamasının onda biri kadardır. Genel enerji ve özellikle elektrik tüketim göstergelerine göre yapılan değerlendirmeler, ülkemizde ilkel tarımsal düzeyin korunduğunu sergilemektedir. Türkiye tarımının, mekanizasyon sorunu ve yakacak sorunundan daha büyük boyutlu elektrik enerjisi sorunu vardır.

Köy elektriklendirmesi, köylüyü çıra ve gazyağı tutsaklığından kurtarmaktır. Ancak köye giden elektrik yalnızca aydınlatma aracı değil, aynı zamanda bir endüstrileşme ve kalkınma aracıdır. Köye giden elektrik yeri geldiğinde sulamadır, mandıradır, seradır, hızar atölyesidir, değirmendir. Kırsal alanda elektriğin tarımsal üretimdeki kullanımı günümüzde gelişmiş bir teknolojidir, ama bu teknoloji ülkemiz kırsal yörelerine henüz yansıtılamamıştır.

DURUM DEĞERLENDİRMESİ

Türkiye'de kırsal yerleşim alanlarının sayısı 80 bine ulaşmaktaysa da, köy elektriklendirme çalışmaları 36 bin 114 köy üzerinden değerlendirilmektedir. Planlı kalkınma dönemine girilen 1963 yılında yalnızca 209 köyümüzde elektrik bulunuyordu. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1967 yılında tamamlandığında, elektrikli köy sayısı 778 olmuştu. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1972 yılında biterken, bu sayı 3913 düzeyine ulaşıyordu. Ancak büyük gecikmeyle de olsa 1970 yılında Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) kurulduğundan, köy elektriklendirilmesi yeni anlam kazanıyordu. 1977 yılında Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı sona ererken, 54 yıllık Cumhuriyet döneminin sonunda yalnızca 11 bin 159 köye elektrik götürülebilmişti ve bu köylerin çoğu Batı Anadolu'daydı. Geriye kalan 24 bini aşkın köy 1977 yılının sonunda karanlıklar içindeydi.

TEK yasası, köy elektriklendirilmesi işlerinin özel bir örgüt ve fon oluşturularak yürütülmesini öngörmüşse de, konu 1977 yılının sonuna dek "üvey evlât" durumundaydı.

1978/79 dönemine dek, yılda 1200 ya da 1500 köye elektrik götüren uygulamayla, Türkiye'de köy elektriklendirilmesi ancak 2000 yılına doğru sonuçlandırılabilecekti. Bu razı olunamayacak durumdu.

YENİ BİR ATILIM VE DURAKSAMA

1978/79 döneminde Başbakanlığın istemi doğrultusunda, gelişme bakımından elektrik dağıtımında bölgeler ve yöreler arası denge gözönünde tutularak ve tüm köyleri kısa sürede elektriğe kavuşturmak amacıyla, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yeni bir uygulama başlatıyordu. Öncelikle TEK bünyesinde köy elektri-

fikasyonu işleri yeniden örgütleniyor, gereç sorunu çözülüyor, köy tesislerinin yapımı özel müteahhitlerin egemenliğinden ve keyfi uygulamasından kurtarılıyor, bu iş TEK ekiplerince yapılıyordu. İlk kez 1978 yılında köy elektriklendirilmesi yatırımı bir milyar 970 milyon 900 bin liraya, 1979 yılında da dört milyar liraya yükseltilerek yeni bir dönem başlatılıyordu.

Böylelikle, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın biteceği 1983 yılının sonunda karanlıkta köy bırakmayacak bir uygulamaya girişilmişti. Uygulamada Doğu ve Güneydoğu Anadolu köylerine öncelik tanınıyordu. Amaç, 1979 yılından başlayarak her yıl 5000 köye elektrik götürmekti.

Köyleri karanlıktan kurtaracak, kırsal alanda üretim gücünü artıracak, köylünün kültürel kalkınmasını sağlayacak, kırsal kalkınma politikasının bir parçası olarak ele alınan köy elektrifikasyonu sonucu, 1979 yılının ilk dört ayında bin köye elektrik götürülüyordu. Ağustos ayında iki bininci köye elektrik bağlayan uygulama sürdürülerek atılım yapılıyordu. Ancak yılın ikinci yarısında gerçekleşen iktidar değişikliği, bu planın engellenmesine, atılımın duraksamaya dönüşmesine neden oluyordu. Yılın ilk yarısında başarılı biçimde uygulanan plan ikinci yarısında aksatıldığından ve köy elektrifikasyonu durdurulduğundan, 1979 yılında elektriklendirilen köy sayısı 2460 olarak kalıyordu.

1978/79 döneminde yapılan düzenlemeyle 1983 yılında elektriksiz köyümüzün kalmaması amaçlanmıştı ama, bu politika aksatıldı.

1980'LERDE SONUÇLANDIRILAMAYACAK KÖY ELEKTRİFİKASYONU

Türkiye'yi tekelci kapitalizmin kucağına atan Friedman ekonomi politikası, köylüden ve köyden başlayacak bir kalkınmayı öngörmediğinden, yılda beşbin köy politikası unutularak, 1980 yılında yalnızca 2500 köye elektrik götürülmesi programlanmıştı.

Bir önceki yıl ele alınmışsa da tesisi tamamlanamamış köylerle birlikte 1980 yılında Eylül ayı sonuna dek, ancak 1918 köye elektrik götürülebildi. Yaz sezonunun bitmesi köy elektrifikasyonunun durması demektir, ama TEK yetkilileri doğruyu saklayarak 1980 yılında 2832 köye elektrik götürdüklerini savlamaktalar. Gecikmeli 1981 Programı da, 1980 yılında 2739 köye elektrik götürüldüğünü öne sürmekte. İki abartılmış değerin birbirini tutmaması, gerçek olmayışlarının kanıtı. Kısacası, 1980 yılında kaç köyün elektriklendirildiği saklanıyor. Gerçekte bu sayı 2100 düzeyinde ve 1979 yılınkinden az.

Bugünkü gidişle 1983 yılında köylerimiz karanlıktan kurtulamayacaktır. Bu işin sonuçlanması en erken 1990'lara kalmıştır. Hiç olmazsa Atatürk yılı olan 1981 yılında beşbin köye elektrik politikası canlandırılmalıydı.

Oysa, 1981 programı köy elektriklendirilmesini öylesine geri itelemiştir ki, elektriklendirilecek köy hedefi saptanmamış, iş kendi akışına bırakılmıştır. Bu yıl yalnızca geçen dönemlerde programa alınıp da elektriklendirilemeyen köyler üzerinde çalışılacağı açıklanmıştır. Bu da kalkınmanın durdurulması demektir.

Geçen dönemlerde programa alınan, ancak elektrik götürülemeyen sekiz bin köy sıra bekliyor. Bugün Türkiye'de toplam elektrikli köy sayısının 18 bin 105 olduğu söyleniyor. Gerçek sayının bundan küçük olduğu kestirilmekte. Çünkü, söylenen sayının içinde 1980 yılının abartılmış değerleri de var. Öte yandan elektrikli köylerin bin kadarı Çukurova Elektrik A.Ş'nin ve üç yüz kadarı da Kepez Elektrik T.A.Ş'nin elindeler, yani özel sektörden elektrik alıyorlar. Özel kesim yöresinde köy elektriklendirilmesinin gerçekte savsaklandığı, çalışmaların göstermelik olduğu da bir gerçek. Geri kalan binlerce köyümüz kamu kuruluşu TEK'in elinde, ama onlar da yeterince beslenmiyorlar. Köy şebekelerine verilen elektrik sık sık kesiliyor ve elektrikli köylerin toplam tüketimi, Türkiye tü-

ketiminin yüzde üçü düzeyinde kalıyor. İstanbul'daki gazoz, jiklet ve jilet fabrikalarının tükettikleri elektrik, binlerce köyün kullandığından fazla.

Abartılmış köy sayılarına göre değerlendirilse de, köylerimizin yarısı karanlıkta. Kaldı ki, dağınık kırsal yerleşim bölgelerinin ancak dörtebirine elektrik götürülebilmiş. Tüketim ekonomisine uygun köy elektriklendirilmesi yapılarak, tarımsal elektrifikasyon da savsaklanmış. Oysa, elektriksiz köyleri olmayan komşularımızın tarımsal elektrifikasyon düzeyleri çok yukarlarda.

YAPILMASI GEREKEN

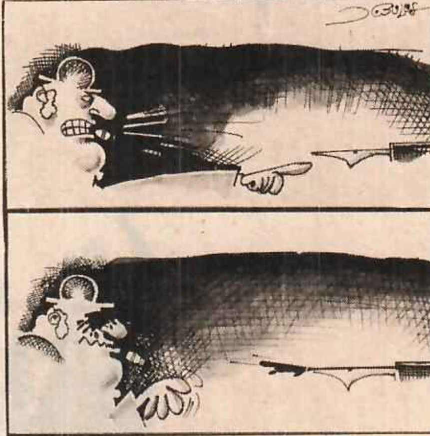
İlk iş olarak köy elektriklendirilmesi hızlandırılmalı, yılda beşbin köy politikası yeniden uygulamaya konulmalıdır. Yakın zamana dek ağaç direkleri bile dışalımla sağlanan köy elektrik tesislerinin, direğinden trafosuna dek tüm gereçleri tutarlı bir planlamayla yurtiçinden sağlanabilir. Teknolojimiz yeterli olup, köy elektrifikasyonu için gerekli ekipmanlar yerli olarak üretilebilmektedir. Köye elektrik götürülmesinin, yalnızca ulusal elektrik ağının kollarından yararlanılarak yapılması da doğru değildir. Köy elektriklendirilmesi için, mini ve küçük hidroelektrik santrallar gibi, yerel elektrik üretim üniteleri de kurulmalıdır.

Elektriğin bir girdi olarak toplam üretimi artırıcı, ürün niteliğini yükseltici, tarımsal teknoloji işlemlerinin yapılmasını sağlayıcı, emeğin üstünlüğünü koruyarak kırsal yöre insanının yeteneklerini daha verimli kullanmasına olanak tanıyıcı biçimlerde uygulanması gerekir. Birlikte ele alınması gereken köy elektriklendirilmesi ve tarımsal elektrifikasyonun başarılması, köylünün düzenli kooperatifleşmesiyle, köy elektriklendirme birlikleri oluşturarak örgütlenmesiyle, köy kentlerin kurulmasıyla, toprak ve tarım reformuyla, toprak mülkiyetindeki ve gelir dağılımındaki dengesizliklerin giderilmesiyle, gelişmede bütünlük sağlanmasıyla ilişkili bir sorundur.

Sorunun çözümü için kalkınma planları ve yapılması gereken genel enerji planlaması doğrultusunda, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Köy İşleri Bakanlığı'nın ortaklaşa hazırlayacakları, "Kırsal Elektrifikasyon Planlaması"na gereksinim vardır. •

BAYRAMDA NE DEDİLER?

TÜRK Basınından sansürün kaldırılışının 73'üncü yıldönümünde Basın kuruluşları görüşlerini açıkladılar:

BEYHAN CENKCİ
Ankara Gazeteciler Cemiyeti Başkanı

"Basın özgürlğünün en büyük düşmanları kalem anarşistleridir. Sansürün kaldırılışının 73. yıldönümünde 12 Eylül harekatının basın özgürlğünü yokedici değil, tüm özgürlükleri kurmayı amaçlayan, basınıyla ve halkıyla desteklenen bir hareket olduğu dünya kamuoyuna tekrarlanacaktır."

MAHMUT TALİ ÖNGÖREN
Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı

"Tüm insanlık tarihinde önemli bir aşama olan sansüre başkaldırma olayına Türk Basınının gelişi kolay olmamıştır. Demokrasilerde çağdaşlığın ve uygarlığın bir ölçüsüde özgür basındır. Bir üst kuruluşun denetimi yerine, kendi kendini kontrol yönetiminin benimsendiği çağdaş dünyada Türk Basınının bir kesimi bu olgunluğa erişmiş durumdadır. Basınımızın bu sorumluluğu yeterince duymayan kesimini de 24 Temmuzları parlak sözlerle geçiştirmek yerine bu önemli olayın özünü kavramaya ve o doğrultuda hareket etmeye çağırıyoruz."

GÜNGÖR MENGİ
İzmir Gazeteciler Cemiyeti Başkanı

"Basının sansürden kurtulduğu 24 Temmuz'un yıldönümünde, özgürlüklerin değerini, onu savunma cesareti yanında koruma kararlılığı ile yüceltebileceğimiz inancı içinde bulunuyoruz." •

BASINDA YENİ BİR DEYİM

ANKARA Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Beyhan Cenkci, basın özgürlüğüne yeni bir deyim ekledi: "kalem anarşistliği". *Cenkci bu deyimi ile düşünce tarihinin birbirine karşıt iki simgesini biraraya getiriyor. Kalem, tarih boyunca düşünce özgürlüğünün, düşündüğünü dışa vurabilmenin bir simgesi haline gelmiş bir araçtır. Anarşistlik ise bir yanıyla düşünce özgürlüğünün karşısına dikilen bir anlayış ve eylem biçiminin siyasal adıdır.*

Cenkci bu uzlaşmaz kavramları yanyana getirirken, iletişimle ilgili hak ve özgürlüklerin temeline aykırı bir yaklaşık getirdiğinin bilincinde midir? Daha 1789 yılında yayınlanan İnsan Hakları Bildilrgesinin 14'üncü madesinde görüş ve düşüncelerin özgürce iletişiminin insanın en temel haklarından biri olduğu vurgulanmıştı. Atatürk de basın özgürlüğünden doğabilecek sakıncaların yine basın özgürlüğü ile giderilebileceğini söylerken basının tarihsel simgesi olan kalemin önünde hiç bir engel tanımadığını anlatmak istiyordu.

1789 'dan bu yana tam 192 yıl geçti. Ne acıdır ki, basın mesleğiyle ilgili bir kuruluşun başındaki bir insan, hem de basından sansürün kaldırıldığı günü simgeleyen 24 Temmuz'da böyle bir kavramı artık toz tutmağa baladığı sanılan lahtinden çıkarıp canlandırmaya çalışıyor. •

ZAM'IN YENİ ADI: YANLIŞLIK

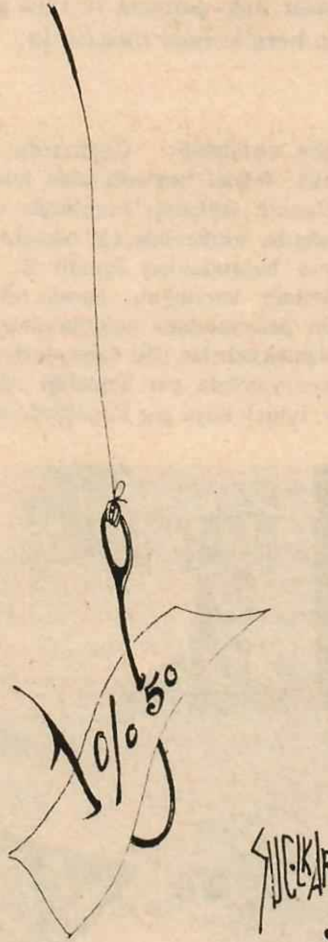
• Aynı tarihi taşıyan iki değişik tarife.... Yurtdışına gazete dergi kitap göndermek isteyen yurttaşlar daha 20 gün önce yapılan zamlara karşın, yeni bir ücret talebiyle karşı karşıyalar. Oysa kendilerine sunulan bu yeni tarife de 1.7.1981 tarihini taşıyor. PTT'ye göre yapılan yanlışlık ama, yurttaşa göre yeni bir zam....

PTT..... Şubesi Müdürü elindeki tarifeyi göstererek "kardeşim 1.7.1981 tarihinden geçerli olan tarifemiz bu. Ücreti bu tarifeye göre alıyoruz" diyordu. Kendisine itiraz eden vatandaşın elindeki tarife de 1.7.1981 tarihinden geçerli olan PTT tarifesiydi, ama her iki tarifedeki ücretler değişikti. PTT yetkilisinin elinde tuttuğu ve "geçerlidir" dediği tarife ötekine oranla yüzde 50, bazı gönderi türlerinde ise yüzde 100 daha yüksekti. Gişe önünde bekleyen yurttaşların da ilgiyle izlediği tartışmada kendi elindeki tarifeye göre ücret ödemekte direnen vatandaş "Yanlışlık oldu da bu tarifeyi yeniden yaptık ne demek?. Siz ikinci bir kez zam yapmışsınız. Bunun adına yanlışlık değil zam derler" diyerek elindeki kitabı postalamaktan vazgeçip gitti. PTT Müdürü ise "yanlışlık kardeşim, yanlışlık. Önce yanlış hesaplamışlar sonra düzelttiler ve ilk tarifedeki hatalı bölümleri atarak bize bu tarifeyi gönderdiler. 1.7.1981'den geçerli olan tarife budur" diye açıklamasını sürdürüyordu.

PTT'nin kamuoyuna duyurmadan uygulamaya koyduğu zamlar çoğu kez gişe önlerinde bu tür tartışmalara neden oluyor. Gerekçeleri de inandırıcı olmayan bu zamlar, arka arkaya yapılmaya başlayınca daha dikkat çekmeye başladı. Mektubun 100 kuruşa, günlük gazetenin 5 kuruşa gönderildiği günler daha dün denecek kadar yakınken, bugün mektuba 10 TL, gazete göndermeye 2,5 TL ödeyenler doğal olarak bunun büyük bir zam olduğunu, mektup için 10 kat, gazete için 50 kat daha fazla gönderme ücreti ödediklerini görüyorlar.

HABERLEŞME PAHALANDI

Okuma yazma oranının düşük olduğu, gazete, dergi ve kitap okuma alışkanlığının yeni yeni yerleşmeye başladığı ülkemizde, PTT'nin "basılı kağıt" diye nitelendirdiği gönderilere uyguladığı zamlar, eğitim ve kültür yaşamımızı elbetteki olumsuz bir şekide etkileyecektir. Gerek yurtiçi, gerekse yurtdışı haberleşmeyi zorlaştıracaktır.

Son zamlar PTT'nin kısa aralıklarla yaptığı büyük artışlar, bardağı taşıran son damla olmuş olacak ki, bu kez "zam" diye açıklanmadı. Adına "yanlışlık" dendi. Ama adı ne olursa olsun yapılan zamdı. Son zamdan sonra, elde farklı ücret taşıyan iki tarife var hem de 20 gün ara ile hazırlanan adı "yanlışlık" olan sonuncusu geçerli sayılan.

Son düzenlemeye göre, Avrupa'ya, 1.7.1981 tarihinde 25 liraya gönderilen gazete 20.7.1981'de 35 liraya 40 liraya gönderilen bir dergi 65 liraya çıkarıldı. Aynı şekilde Kuzey Amerika ve Uzakdoğu ülkelerine gönderilen gazete, dergi posta ücretleri de yirmi gün içinde yüzde 50 ve yüzde 100'e varan oranlarda artırıldı.

Örneğin PTT'nin yurtdışı, ikinci grup diye sınıflandırdığı Kuzey Amerika ülkelerine bir gazete 40, bir dergi 65 liraya, gönderilirken, bu ücret, yirmi gün sonra gazete için 60, dergi için ise 115 liraya çıkarıldı. Aynı şekilde 1.7.1981'de Uzakdoğu ülkelerine ve Sovyetler Birliğine bir dergi 90, bir gazete 55 TL'ye gönderilirken bugün aynı gazete 85, dergi ise 165 liraya gönderilebilmektedir.

Bu tarife PTT'nin indirimli tarifesidir. Bir de indirimsiz diye işlem gören posta maddeleri var ki, bunun başında kitap gelmektedir. Son zamlardan sonra herhangi bir kitapla PTT'nin gişelerine yaklaşmak ve "bunu göndereceğim" demek büyük cesaret isteyen iş haline gelmiştir. Çünkü gişeye uzattığınız kitap asgari 500 gram gelecektir. 500 gram ağırlığındaki kitabı eğer Avrupa ülkelerine göndermek istiyorsanız; 30 Haziran 1981'de 195, 1 Temmuz 1981'de 235 lira ödemişken bugün 360 lira ödeyeceksiniz. Eğer bu kitap Avrupa ülkelerine değil de Kuzey Amerika ülkelerine postalanacaksa, 30 Hazirandaki, 257.50, 1.7.1981 tarihindeki 360 liralık ücrete karşın, bugün 610 lira ödemek zorunda kalacaksınız. Çünkü PTT'nin yanlışlık adını verdiği zam ile tarifeler yeniden yükseltildi. Bu son düzenleme ile, Uzak-Doğu'ya gönderilecek aynı ağırlıktaki kitap için de 30 Haziran tarihinde 320, 1 Temmuz 1981'de 485, lira ödenirken 20 Temmuz 1981 tarihinden sonra 860 lira postalama gideri isteniyor.

Bugüne kadar yaptığı zamları kamuoyuna açıklamaktan, gerekçe bildirmekten kaçınan PTT'nin son zamlara ilişkin açıklamalarını gişe önlerinde bekleyen vatandaş kadar gazete, dergi yönetim merkezleri ile yayınevleride merakla bekliyorlar. •

GALERİLER: ZİNCİRİN BİR HALKASI

ÖZCAN YURDALAN

- **Bir düşüncenin, duygunun, sezginin anlatımı olarak ortaya çıkan sanat eseri, son çözümlemede, tüketilmek için üretilir.**

- **Sanat eserinin zamanla alınır satılır hale gelmesi ve rant getirmesi, "yatırım" yaklaşımını da beraberinde oluşturdu.**

SANAT hareketlerinin yoğun biçimde yaşandığı İstanbul ve ardından Ankara'da, son dönemlerde çok sayıda sanat galerisi açıldığı gözleniyor. Özellikle resim sanatı alanındaki ürünlerin izlenebildiği bu galeriler, sanatçıların ve izleyicilerin gereksinmelerini belli oranlarda karşılayabiliyor.

SANATÇI, ÜRÜNÜ VE İZLEYİCİ

Bir düşüncenin, duygunun, sezginin anlatımı olarak ortaya çıkan sanat eseri, son çözümlemede, tüketilmek için üretilir. Sanatçı, içinde yaşadığı çağı, toplumu, kendi dünya görüşü-estetik kavrayışıyla algılayıp aktarır ürününü oluşturur. Bu ürün, tüketicisine sunulmak zorundadır. Sanat ürününün tüketicisi ise izleyicisidir. Sanatçı, ürünüyle birlikte, kendinden başkasının karşısına çıkar. Tablosunu tamamlayan ressam, heykelini oluşturan heykelci, filmini bitiren yönetmen, kitabını yayınlayan yazar,... kendinden bir parça olan ürününü, tüketime sunar. Bu aşamada, sanatçı-ürünü ve izleyicisi arasında tinsel bir alış-veriş başlar. Sanatın da, işlevini yerine getirmeye başladığı noktadır bu.

Sanatçı, böylesine bir toplumsal görevi yerine getirirken, kendi maddi gereksinmelerini de karşılamak zorundadır. Ürünlerini oluşturduğu ve yaşadığı ortamı daha iyileştirebilmeli, en azından koruyabilmelidir. Onun bu temel sorunu ancak, ürünle izleyici arasındaki tinsel manevi alış-verişin ötesinde, sanatçının maddi gereksinimini karşılayabileceği bir alışverişin gerçekleşmesiyle çözülebilir Çağımızda sanatçılar, feodal beylerin-sanat koruyucularının sağladığı koşullarda çalışmalarını sürdürebilecek olanaktan yoksun bulundukları içindir ki, emeklerinin karşılığını, ancak ürünlerinin pazarlanması yoluyla almaya çabalamaktadırlar. (Bu çaba, devletin sanatçı yanında yer almadığı ülkelerde, iyiden iyiye güç koşullarda sürdürülmektedir.

ZİNCİRİN BİR HALKASI

Resim galerileri, sanatçıların, ürünlerini sergileme pazarlama gereksemesinden doğmuş, sanatçıyla izleyici arasında bağ görevi yapan yerlerdir. Sanatçı-galeri ve sanat izleyicisi, bir zincirin halkalarını oluştururlar. E.H. Gombrich, "**Sanatın Öyküsü**"nde "sergileme"nin doğduğu ortamı şöyle anlatıyor:

"....Resim sanatı, ustadan çırağa, kuşaktan kuşağa aktarılan, basit anlamda bir meslek olmaktan çıkmıştı artık. Felsefe gibi, o da akademilerde öğretilen bir ders olmuştu. ...18'inci yüzyılda, bu akademiler yavaş yavaş okul işlevini görmeye başladılar. Böylece geçmişin büyük ustalarının boya ezip, yaşlı ustalara yardım ederek mesleklerini öğrendikleri eski yöntemler tarihe karışmış oldu. ...18'inci yüzyıl akademileri, hükümdarın kendi toprağındaki sanatlara ilgi duyduğunu göstermek için, krallığın koruyuculuğu altındaydı. Ne var ki, sanatların boy atması için, onları öğreten krallık kuruluşlarından çok, çağdaş sanatçıların resim ve heykellerini satın almaya hazır bir kitle gereklidir.

İşte başlıca güçlükler bu nok-

Sanat eseri tüketilmek için üretilir.

tadan doğdu. Geçmişin büyük ustalarının. akademilerin de katkısıyla sürekli olarak övülmesi, sanat koruyucularını, çağdaş sanatçılara tablo sipariş etmek yerine, eski ustaların yapıtlarını satın almaya itiyordu. Buna çare olarak akademiler, ilkin Paris'te, peşinden Londra'da üyelerinin yapıtlarını sergilemeye başladılar...."

ÜLKEMİZE BAKARSAK

Ülkemizde de, Cumhuriyet sonrasında, islam resim politikasının yerini, yeni bir anlayışın almasıyla, resim sanatı alanında gelişim başladı.

1940'larda Anadolu'da Kültür Merkezleri durumundaki Halkevleri, salonlarıyla sergi gereksinmesini karşılamaktaydı. İstanbul'daki aydın çevrede, istisna durumundaki özel galeriler çevresinde toplanmıştı. 60'lara kadar böyle sürdü.

60'lı yıllarla gelen ortamda, okuma olanağının ve okunacak yayınların artmasıyla görsel sanatlar alanında bilgi sahibi olan ve sanatçıya, ürünlerine gereksinim duyan kitle çoğaldı. Diğer yandan da, gerek Akademiler, gerekse Eğitim Enstitüleri bu oluşumu hazırlayan kurumlar durumundaydı. 70'lerden sonra, görsel sanatlar alanında, "patlama" niteliğinde bir gelişme gözlendi. Orta tabaka da, temel gereksinimlerinin üstürde, kültürel tüketime hazır haldeydi.

Resim, akademilerde öğretilen bir ders haline geldi.

Ankara ve İstanbul'da hergün bir sanat galerisi açılmakta

Sanat ürünlerinin zamanla, alınır - satılır olması ve rant getirmesi, "yatırım" yaklaşımını da beraberinde oluşturdu..

BUGÜN

İstanbul Ankara ve İzmir'deki galerilerin sayısı çoğalıyor. Anadolu'nun öteki bazı kentlerinde de yerel sanatçıların ürünlerinin sergilenme olanakları çoğalıyor. Bu oluşumla birlikte, sanat izleyicisi çok sayıda sanatçının ürünlerini izleme olanağı buluyor. "Galeriler olayı" da, sanatçı-galeri-izleyici zincirinin tam ortasındaki halka olarak ve bünyesinde taşıdığı sorunlarla birlikte sürüyor...

Galeri yöneticileriyle yaptığımız söyleşileri gelecek sayımızda yayınlayarak, konunun bu boyutunu da sizlere sunmaya çalışacağız. ●

YURT DIŞINDAKİ FOTOĞRAF YARIŞMALARI

Fotograf sanatına ilgi duyan okurlarımız için, yurt dışındaki bazı yarışmaların adlarını veriyoruz.

- DUMDUM Fotograf Derneği-Hindistan.
  Konu Serbest. Dia ve Siyah Beyaz. Son Katılma -31 Ağustos 81.
- Foto Club Macon-Fransa
  Konu Serbest. Siyah Beyaz ve Renkli. Son Katılma -29 Eylül 81.
- Euro Picamera-Belçika
  Konu Serbest. Siyah Beyaz ve Renkli. Son Katılma -2 Ağustos 81.
- Retina Kuurne-Belçika
  Konu Doğa ve Seyahat. Dia. Son Katılma -2 Ekim 81.
- Fotografica Toro-İtalya
  Konu Serbest. Dia, Renkli Siyah Beyaz. Son Katılma -23 Eylül 81.
- Ommi Candid V-Belçika
  Konu Serbest. Dia ve Renkli. Son Katılma -11 Kasım 81.
- Fotoclub Duisburg Rhewhausen-Almanya
  Konu Serbest. Renkli ve Siyah Beyaz. Son Katılma -7 Ekim 1981.

ROMANIN TANIKLIĞI

İSMAİL AŞIKOĞLU

- Anadolu kırını romandan tanıyıncaya değin, o topraklar dertlerden arınmış yerler olarak değerlendirilmişti.. Çobanlar çaldıkları kavalla mutluluk dağıtıyor, çocukların alma yanaklarından mutluluk fışkırıyordu.

- Anadolu kırını ilkin Refik Halit, Reşat Nuri, Yakup Kadri anlatmaya başladı.. Fakir Baykurt, Kemal Tahir, Orlhan Kemal, Yaşar Kemal, Talip Aydın'ın romanları Anadolu'nun gerçek yüzünü çizdi. Roman, Anadolu'yla ilgili tanıklık görevini yerine getirmeye başlamıştı artık...

ROMAN güvenilir bir tanıktır. Ürüne dönüştüğü ortamı, işlediği konuyu, anlattığı kişileri verirken kimseyi yanılgıya düşürmez. Onun tanıklığında bilimsel yapıtın çatık kaşlılığı, öteki sanat ürünlerinin biçimsellik kaygısı, günlük söz ve yazının uçarılığı yoktur. Roman kendi kendisiyle tümleşen bir evrendir. Yenidir, tektir, bu nedenle de özgündür. Onun tanıklığını bir başka ürün yapamaz. Güven duyulan, sağlıklı, yerine başkası konulamayan özgün bir tanıktır roman.

Anadolu kırını romandan tanıyıncaya değin o topraklar dertlerden arınmış yerler olarak değerlendirilmiştir. Irmaklar çağıldayarak akıyordu. Çobanlar çaldıkları kavaldan mutluluk dağıtıyordu. Çocukların alma yanaklarından mutluluk fışkırıyordu. Oysa roman öyle anlatmadı Anadolu kırını.

Anadolu kırını ilkin Refik Halit, Reşat Nuri, Yakup Kadri anlatmaya başladı. O zaman ayaklarımız suya erer gibi oldu. Fakir Baykurt, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Yaşar Kemal, Talip Apaydın'ın romanları oraların gerçek yüzünü çizdi. Roman Anadolu'yla ilgili olarak tanıklık görevini yerine getirmeye başlamıştı artık...

Romanın tanıklığı etkiliydi. Irazca, İnce Memed roman kişileriydi ama yaşamları kütüğe kayıtlı milyonlardan daha az gerçekçi değildi. Hatta milyonlardan daha da etkileyici tanıklıkları vardı. Ölümsüzdüler. Gerçi acıları, sevinçleri, yemeleri-içmeleri vardı ötekiler gibi, ama ölmüyor, kütükten düşmüyorlardı. Yaşamlarını sürdürüyor, etkiliyor, gerçeğe çekiyorlardı bakışları.

Romandan başka Anadolu'yu anlatacak yok muydu? Toprağına bastığımız, suyundan yararlandığımız, susuzluğunu çektiğimiz, ürününden doyduğumuz, ürünsüzlüğüne yandığımız Anadolu uzak değildi aslında. İç içe idik, birlikteydik. Gözlemlerimiz vardı sıcak, daha daha yakıcı ama roman gerçeği tümünden etkileyiciydi.

Anadolu kırının tanıklığına soyunmuş roman, nedense kendi kendini aşacak yerde iç ve dıştan kalıplaşmaya gidiyor, kendini kalıplara döküyordu. Biçmde, tiplerde, konuda kalıplar oluşuyor, öyle iki ağa tipi değişmiyor romanlarda, acımasız, doyumsuz, kötücül hep. Onun karşısına çıkan öğretmen de değişmiyor sevgisi acısıyla. Halk nedense sürekli edilgen, sürekli ürkek, sürekli durgun. Kalıba dökülmüş olmak romanı güvenilir tanık olmaktan çıkardı. Okuyucu da coşku bırakmadı.

Roman kalıplaşıyor, buna karşılık kır tümden değişiyordu. Anadolu kırı siyasal seçimini, tarımını, ulaşımını, ekonomisini, giyim kuşamını, yaşamını değiştiriyordu. Sandıktan eski oylar çıkmıyordu. Ulaşım çabuklaşmıştı, tarım makinaya koşuyordu. Toprak eski toprak değildi. Ses veriyordu. Öyle bir ortamda ağa eski ağa olamazdı. Halk o halk olmamalıydı. Romana düşen bu değişikliğin de tanıklığını yapmaktı.

Dün anadolu kırının gerçeğini nasıl romandan öğrendiysek, kır değişiminin anlatılmasını da gene romandan bekliyoruz. Roman, o zaman gene etkili olacak. Toplumsal sancıyı daha belirgin olarak romancı çekecek ve onu anlatacak. Romanın tanıklığı sürecek. ●

Gerçek Anadolu'yu romanlarda tanıdık

POZİTİF HUKUKUN ESİN KAYNAKLARI

ZEYNEP ARUOBA

- Rousseau, Locke'dan farklı olarak toplum düzeninin de bir hak olduğunu söyler. Doğal olmayan sözleşmelerle gelen bu hak, özgürlüğünü korumak isteyen insanın hakkıdır; öbür haklar gibi de korunması gerekir.
- Rousseau ve Locke, bugün temel hak ve özgürlüklerin korunmasının güncelliği içinde, açtıkları yolun, bu hakların anayasa maddeleriyle korunmasını sağlamalarıyla, bugünün pozitif hukukunun esin kaynakları sayılabilirler.

DOĞAL Hukuk görüşü, 2500 yıllık bir süreyi kaplayarak hukuk kuramları içinde en etkilisi ve en uzun sürebileni olmuştur, denilir. Yürürlükteki hukukun, pozitif hukukun üstünde 'ideal' sayılabilecek bir hukuk anlayışı olarak görülebilen Doğal Hukukta, bu kadar uzun bir sürede değişmeyen her zaman pozitif hukuktan farklı, onun üstünde bir hukukun aranması olmuştur. Bu değişmez temeli sağlayan da "Bütün insanları yöneten evrensel bir düzen ve kişilerin yabancılaştırılamayan hakları" ilkesidir.

Bu okulun onyedinci yüzyıldaki önemli bir temsilcisi olan Locke, bu görüşü yalnız temsil etmekle kalmamış, bugün Doğal Hukuk okulunun en başta gelen kuramcısı sayılmasını sağlıyacak katkılarda bulunmuştur.

YASAMA HAKKI

Toplumda da herkesin tek tek sahip olduğu hakların ve özgürlüklerin neler olduğunu gösterebilmek için "doğa durumundan yola çıkan Locke, bu durumu aynı zamanda bir özgürlük ve eşitlik durumu olarak görür. Bir başıboşluk durumu olmayan bu düzende "akıl" insanları yönetir. "Akıl" yönetici olduğu sürede eşit ve özgür yaşıyan insanların bu eşitlik ve özgürlüğünü "Akıl"a aykırı davrananlar bozar. Bu da "Savaş durumu'nun başlamasıdır. Bu durumu önlemenin tek yolu da toplum yaşamıdır.

Locke, toplum yaşamının temeline insanlarıntemel hak ve özgürlüklerinin korunması ilkesini koyarak ve devletlerin ayakta durabilmelerinin de bu hak ve özgürlüklerin korunmasıyla orantılı olduğunu söyleyerek öncelik ve önemin insanların hak ve özgürlüklerinde olduğunu vurgular.

"Doğa durumunda nasıl "akıl" eşitlik ve özgürlükleri düzenliyor idiyse, toplum yaşamında da toplum yasaları bu işlevi yerine getirecektir. Canlarını, mallarını, özgürlüklerini, kısacası Locke'a göre "mülkiyetleri" koruma amacıyla toplum yaşamını seçen insanların topluma yükledikleri ana amaç da bunların korunmasıdır. İnsanların canları ve özgürlükleri gibi, sahip oldukları malların temelindeki "emek" de onların ayrılmaz bir parçasıdır. Emeğini kattığı herşeye kendinden birşeyler katan insan, o şeyle emeğini katmadıkları arasında bir "değer" farkı yaratır. İşte insanlar kendilerinin olan şeyleri koruma görevini devrederken bu değer farkını da hesaba katarak, koruyucuya sonsuz haklar vermez Koruyucunun yetkisi, ona bu hakkı verenlerce belirlendiği gibi, denetlemesini de onlar yapar. Bu denetleme hakkını Locke şöyle dile getirir: "Yetkiyi ellerinde bulunduranların görevlerini kötüye kullanmaları sonucu yasamaya konulan sınırlar aşılırsa, yöneticilerin sınır aşmaları karşısında, yasama, topluma geri gelmiş sayılır ve halkın en üst makam olarak harekete geçmeğe ve yasamayı kendilerinin sürdürmeğe ya da yeni bir biçim kurmağa hakkı vardır."

Diyebiliriz ki Locke, yukarıda ele alındığı gibi, insanların "mülkiyetleri" yoluyla korunmalarından hareket ederek Toplum Sözleşmesiyle ilgili kuramını kurmuştur.

KUTSAL HAK

Temel hak ve özgürlüklerin açıklanmasına ikinci bir örnek, Rousseau'nun görüşlerinden verilebilir. Toplum düzeninin kendisinin temel bir hak olmasından hareketle, Toplum Sözleşmesi kuramını kuran Rousseau, sözleşmelerle elde edilen bu hakkı öbür hakların temeli olan "kutsal hak" olarak görür.

Rousseau da Locke gibi toplumla ilgili açıklamalarına "toplum öncesi" denilen durumdan başlarsa da Locke'dan farkı, toplum öncesini bir barış değil bir savaş durumu olarak görmesindedir. Doğal hakların teh

Toplumda herkesin sahip olduğu tek tek haklar ve özgürlükler vardır.

likeye girdiği toplum öncesi durumundan çıkmanın yolu, güçleri birleştirmektir. Güç birliği bir yandan koruyucu bir işlevi gerçekleştirirken bir yandan da doğal özgürlükleri kısıtlayabilir. Rousseau, insanların özgürlüklerinin ellerinden alınmasını, insanlıklarının ellerinden alınması ile eş değerde görür. Onun için de Toplum Sözleşmesinin temelinde doğal özgürlükler yerine toplumsal özgürlükler vardır. Herkesin tek tek doğal haklarından vazgeçmeyi kabul etmesi, bunun karşısında sözleşmelerle gelen haklara sahip olması, Toplum Sözleşmesinin amacıdır.

Rousseau bir yandan temel hak ve özgürlüklerin savunuculuğunu yaparken bir yandan da bu hak ve özgürlüklerin korunmasını toplum yaşamı ile bağdaştırma yollarını arar. Hak ve özgürlüklerin korunmasına verdiği önemle toplum yaşamına verdiği önemle toplum yaşamına verdiği önem eşit olduğundan, en uygun yaşama koşullarının, hak ve özgürlüklerin korunduğu toplum yaşamında olduğunu savunur. ''İlkel durum''-da yalnızca doğal hakları olan insan, toplum yaşamında, doğal haklarının korunmasıyla ortaya çıkan toplumsal haklara sahip olduğu gibi toplum yaşamına da, sözleşme hakkını kullanarak sahip olmuştur.

TOPLUM DÜZENİ

Bu iki düşünürle verdiğimiz örneklerde ortaya konulan şudur: Toplum düzeni insanların doğal haklarının korunması için istenecek bir düzendir; sürekliliği de bu işlevini yerine getirmesine bağlıdır.

Rousseau, Locke'dan farklı olarak toplum düzeninin de bir hak olduğunu söyler. Doğal olmayan sözleşmelerle gelen bu hak, özgürlüğünü korumak isteyen insanın hakkıdır; öbür haklar gibi de korunması gerekir. Locke ile Rousseau arasındaki temel fark bu noktada belirir. Rousseau bir araç olması beklenen toplum düzeninin nasıl bir amaç haline geldiğinin örneğini verirken, Locke denetleme yetkisine verdiği ağırlıkla hakların önceliğini koruyabilmiştir.

Zamanlarında devrim yapan düşüncelerin sahipleri, bugün temel hak ve özgürlüklerin korunmasının güncelliği içinde, açtıkları yolun, bu hakların anayasa maddeleriyle korunmasını sağlamalarıyla, bugünün pozitif hukukunun esin kaynakları sayılabilirler. •

"NE ÇIKARSA" DEDİ.. YASAK ÇIKTI

- Ramazan eğlence programlarının espri düzeyi çok düşük bu nedenle eğlendiricide değil.
- Ramazan programları halkı eğlendirmeyi ciddiye almıyor.

LEVENT Kırca Ramazan Eğlence Programları içinde "Ne çıkarsa" diye yer almak istedi. Çıka çıka Yasak çıktı.

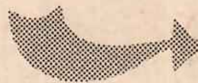
TRT'nin basın bültenlerinde, yayın günü açıklanan programlardan biri olan "Ne Çıkarsa" yayından kaldırıldıktan sonra Levent Kırca ile görüştük.

Bütünüyle beğenilmeyen Ramazan Özel eğlence programları konusunda Levent Kırca şu değerlendirmeyi yaptı.

"Bugüne kadar bulunduğum çevrede halkla hep çok sıcak ilişkilerim oldu. Bu nedenle böyle bir değerlendirme yaparken gözlediklerimi açıklamakla yetineceğim. Değerlendirmeme bu gözlemler yol gösterecek. Genel kanaat odur ki, Ramazan Özel eğlence programları beğenilmiyor.

Biz ulus olarak mizahi yönden çok güçlüyüz. Bu programlar mizahi geleneğimiz, temelde var olan mizah gücümüz üzerinde yükselmiyor. Herkesle birlikte izlerken görüyoruz ki, bu programların espri düzeyi çok düşük. Bunun doğal sonucu olarak eğlendiricide değil. Eğer eğlendirici olduğunu iddia eden varsa insanımızın mizah anlayışı ve geleneği üzerinde bir kez daha düşünsün. Birde kahveye, lokantaya gitsin programı orada oturanlarla izlesin. Açıkca görülüyor ki; bu programlar halkı eğlendirmeyi ciddiye almıyor."

Levent Kırca'ya yasak çıktı.

Levent Kırca kendi hazırladığı program konusunda daha da dertli:

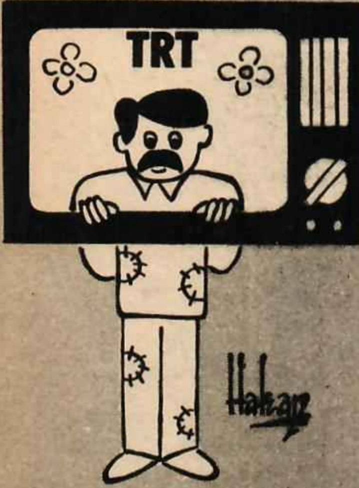
"Bir sanatçı olarak program hazırlıyorsun. Hazırladığın program TRT'nin bültenlerine alınıyor, kamuoyuna duyuruluyor. Sonra hiç bir açıklama yapılmadan yayından kaldırılıyor. Yerine aynı akşam gerekçesiz başka bir program konuyor. Bu nedenlede yasaklama nedenini bilmiyorum. Daha sonra öğrendiğime göre kalitesiz denmiş. Gerekçe bu olmuş. Yayınlanan Ramazan özel eğlence programlarını gördükten sonra bu gerekçeye inanmak mümkün değil. Kaldı ki, ben programım konusunda iddialıyım.

Sonra neresi kalitesiz. Teknik olarak mı? İçerik olarak mı? Üç ay önce programın metinlerini, senaryoyu denetim için TRT Genel Müdürlüğüne gönderdik. Onaylanmış olacak ki, ekip geldi, prodüktör geldi. Film çektik. Çektiğimiz filmler tekrar denetlendi ve yayın günü verildi. Bu aşamalarda kalitesiz olduğu anlaşılmadı mı? Önceden kaliteli göründü ise, sonra nasıl birden bire kalitesiz oldu. Ben bunu anlamadım".

Levent Kırca'nın anlamadığı, "anlamadım" dediği uygulama neredeyse TRT'nin olağan uygulaması haline geldi.

Birçok program yapılan çok büyük masrafa rağmen yayınlanmıyor, kesiliyor, anlamından uzaklaştırılıyor. Yayınlananlar ise, o büyük masraflara rağmen izlenecek gibi yapılmıyor. İzleyici ekran başından uzaklaşıyor.

Başka konularda çok ciddi tutum izleyen(!) TRT yetkilileri esas bu konuda düşünmeli ve soruna çözüm bulmalıdır. ●

SULTANİ YEGAH

"Ben sana mecburum" Hümeyra
"Karantinalı Despina" Timur Selçuk
"Sultani Yegah" Ergüder Yoldaş

ATTİLA İlhan'ın bestelenen üç şiirinden yalnız "Ben Sana Mecburum" yasaklanmadı.

Timur Selçuk'un bestelediği ve seslendirdiği Karantinalı Despina'nın neden yasaklandığı ise, bugüne kadar açıklanmadı. Hiç bir gerekçe gösterilmedi. İkinci bir emre kadar yasaklanan Sultani Yegah için ise gösterilen gerekçe TRT Müzik Dairesi'nin deyimi ile "telaffuz yanlışlığı"

Şamdanları donanıca eski zaman savdalarının
Başlar ay doğarken saltanatı sultanı- yegahın
Tende nemli yumuşaklığı denizden gelen ahın
Gizemli kanatları ruhta ölüm karanlığının

Attila İlhan'ın bu dizeleri 1973 yılında yayınlanan ve Türk Dil Kurumu'nun armağanını kazanan "Tutuklunun Günlüğü" adlı şiir kitabının ince saz bölümünden alınarak bestelenmiş.

Kısa sürede beğeni kazanan Sultanı Yegah, TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Denetleme Kurulu'nun 13.2.1981 gün ve 380 sayılı kararıyla Radyo ve Televizyondan yayınlanma izni aldı. Sultani Yegah, kendisine yayın izni veren TRT Müzik Dairesinin gerekçesiz kararıyla ikinci bir emre kadar yasaklandı. Daha sonra TRT Müzik Dairesi Başkanı Kenan Yomralı bir açıklama daha yaparak "telaffuz hatası" olduğunu söyledi ve soruna açıklık getirdi.

Ergüder Yoldaş'ın bestelediği ve Nur Yoldaş'ın seslendirdiği şarkı için alınan yasaklama kararının değiştirildiği ve kaldırılacağı açıklandıktan sonra şarkıyı seslendiren Nur Yoldaş "TRT'nin yakında şarkısını yeniden yayınlamaya başlayacağını, çünkü kendilerinden istendiği gibi Sultani Yegahı bu kez telaffuz hatası olmadan icra ettiklerini ve yeni doldurdukları bantı TRT'ye gönderdiklerini" açıkladı. Ve yeniden yayınına izin çıktı..

TRT'nin böylesine kılı kırk yarması ve önce izin verdiği şarkıda sonra telaffuz hatası saptaması anlamlı karşılandı. Konuya ilgi duyanlar "Bu olsa olsa Sultani Yegah'ın batı müziği enstrumanları ile söylenmesine duyulan tepki olabilir. Başka şekilde değerlendirmek gerçekçi olmaz. TRT bunu gerçekçi bir yaklaşım gibi göstermeye devam ederse en başta Ramazan Özel Eğlence Programları ve haberler olmak üzere bir çok programını yayından kaldırmak zorunda kalabilir. Çünkü en çok telaffuz hatasının yapıldığı programlar ve programlar olmaktadır" dediler.

Attila İlhan

TRT, "Devlet sanatçısı" olarak yurtdışına gönderilen sanatçılar arasında yer alan Modern Folk Üçlüsü'nün eserlerine de "batı müziği enstrumanları kullandıkları" için yasaklamalar koymuştu... ●

